

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | **September 2013** | Številka 58

Občinski praznik - govor župana 3
Sprejet občinski prostorski načrt 6
Teta Lojzka Pavlenč 25

KOSTANJEVIŠKENE NOVICE

IZDAJA

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektor

Katja Plut

OBLIKA

Oblikovna zasnova

Janja Baznik

Oblikovanje

Matic Petrič

Urejanje fotografij

Matej Jordan

Fotografija na naslovnici

Uroš Abram

Tisk

Tiskarna TiskAM / Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

| FOTO: **MATEJ JORDAN**

Vročje, sušno poletje se počasi zaključuje, dopustov je konec in otroci so spet zasedli svoje šolske klopi. Intenzivira se tudi politično delovanje in ena prvih novic iz Ljubljane je, da bodo ukinjali male občine, kamor sodi tudi Kostanjevica na Krki. Stara zgodba, ki bo razplamtela duha po Sloveniji, bo verjetno še kar nekaj časa brez epiloga. Gre pač za še eno, po domače narejeno, zgodbo o uspehu z lepотно napako. V tem smo na sploh mojstri. V pravem pomenu besede. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je mojster opisan kot tisti, *ki zna kaj dobro, navadno strokovno narediti*. Znano je, da je lingvistična struktura pogojena s socialno konotacijo, zato je pogledimo kaj beseda mojster skriva v svojem pomenu. Ker smo dežela, ki temelji na ruralni tradiciji z običajno uvoženim gospodarjem ali oblastnikom, za katerega je bilo vedno potrebno garati in mu prepustiti delež svojega dela, z mojstri označujemo običajno tiste, ki znajo nekaj narediti s svojimi rokami. Delamo z rokami, ne z glavo. Pamet sicer pomaga, a roke so smoter. Vedno smo znali pridno in marljivo delati, mislili in okrog prenašali pa so nas vedno drugi. Ko pride do prevelikega razkola med obema strujama nastopijo rokovernjači. Neka vmesna kasta. V času vsesplošne demokracije je sicer tudi pojem mojstra postal elastičen, kot žvečilni gumi na letošnjem soncu. Dobili smo namreč mojstre za vse. Ok, izkušnja nam govori, da se takrat, ko nam začne teči voda iz zidu, ali nam avto nekam čudno ropota ter rdeče utripa kot v diskoteki obrnemo na mojstra. Sicer zna marsikdo za prvo silo tudi sam kaj »pošrafati« (sam svoj mojster), a na koncu se je le pametno obrniti na kvalificirano osebo, ki običajno ve in zna, je za to izučen, popravilo pa je praviloma cenejše, kot takrat ko smo mojstri sami. O dobremu mojstru se širi glas, vsi bi ga hoteli imeti, njemu pa seveda raste samozavest. Toda kaj za vruga narediti z nekoliko bolj kompleksnimi področji, kjer je glavno orodje glava, orodje, ki ga tako vsaj na videz imamo vsi. Z ekonomijo, politiko, družboslovjem širše? Ravno te dni nas ne vem kolikokrat že bombardirajo s političnim prevzemom vodenja nekega slovenskega podjetja. Stara, večkrat videna zgodba, v prvem planu pa spet, vsaj tako pravijo, mojster, ki je znal iz nič ustvariti vse kar ima. Samo s svojimi rokami. Bravo, ni kaj. Za nagrado. Nagrado? Po zgoraj omenjenem SSKJ-ju je to nekaj, *kar se da komu kot dokaz priznanja za pomemben znanstveni, umetniški dosežek, za plemenito dejanje*. Ah, ja. V tem uvodniku sem si pravzaprav zadal pisati o letošnjih občinskih nagradah. Oziroma predvsem o tisti ne podeljeni, nenagradi. Spet smo pripravili vrhunsko proslavo, ki je bila deležna vrhunškega gosta, samega predsednika države, ki si je skupaj z domačini ogledal dolg kulturni program. Odlično pripravljen, režiran in voden, kot bi gledališka umetnost tukaj imela nekakšno tradicijo. Bila je proslava kot tista, morda se je še spomnite, ki jo je pred leti vodil domač (v tujini z lovorjevimi vencem nagrajen) igralec Branko Jordan. Se spomnite karizme, ki je ob interpretaciji teksta sijala okrog njega? Ste jo začutili, morda celo videli? Mnogi so takrat zavzdihnil, ta je pa res mojster! To je bil glas ljudstva. Obstajajo namreč okoliščine, ko si nagrajen takrat ko nagrade ne prejmeš. Ko pa prejmeš neko formalno nagrado, se o njej ne odloča po demokratičnih načelih, ni glasa ljudstva in ne polovičk. Za njimi mora stati kompetentna komisija. In kdo za vruga so zdaj ti mojstri?

| **GORAN MILOVANOVIĆ**

1854-9284

OBČINSKI PRAZNIK - GOVOR ŽUPANA

SLAVNOSTNI GOVORNIK JE BIL PREDSEDNIK REPUBLIKE BORUT PAHOR
| FOTO: MATEJ JORDAN

Spoštovani slavnostni gost, predsednik Republike Slovenije, gospod Borut Pahor, spoštovani veleposlanik Češke Republike, gospod Peter Voznica, spoštovani svetniki in svetniki Občinskega sveta Občine Kostanjevica na Krki, člani občinske uprave, spoštovani poslanec v državnem zboru, gospod Franc Bogovič, spoštovana kolegica županja in kolegi župani, podžupanji in podžupanji, spoštovani današnji nagrajenci in vsi gostje, dame in gospodje!

Veseli me, da lahko v naši sredi danes pozdravim predsednika Republike Slovenije, saj je vaša udeležba za nas posebnega pomena.

Pojutrišnjem naša občina praznuje svoj praznik. 16. avgusta 1252 je bila v uradni listini prvič omenjena Kostanjevica na Krki – takrat Landestro, kot mesto z mestnimi pravicami. Res pa je, da je kostanjeviški novc, ki so ga kovali od leta 1205 do 1215 v svojem statusu Kostanjevico že imenoval kot mesto (civitas Landestro). Po tem dokumentu smo drugo leto po ustanovitvi občine Kostanjevica na Krki ta datum določili kot svoj občinski praznik.

Ostane nam le dobro leto tega mandata, ki ga bomo po mojem mnenju, tako kot mandat prej, uspešno zaključili. V zadnjem letu smo dokončali športno-rekreativni center, trenutno nadaljujemo drugo fazo rekonstrukcije ceste skozi naselje Prekopa, posodobili smo nekaj

občinskih cest in urejamo dokumentacijo za nadaljnje manjše investicije, kot je na primer parkirišče z avtobusnim postajališčem.

Največji dosežek letošnjega leta pa je vsekakor sprejetje občinskega prostorskega načrta. To je ključni strateškoro-zvojni dokument za naslednjih 5 do 10 let, katerega izdelava je, kljub številnim zakonskim omejitvam, trajala dobra 4 leta, kar pa je manj od povprečja preostalih občin. Kljub temu da vse pobude niso bile pozitivno rešene, moramo ugotoviti, da smo z njim zagotovili prostorske možnosti za realizacijo vseh ključnih strateških projektov občine.

V kratkem pa začnemo dve novi veliki investiciji. Prva je rekonstrukcija in dograditev vrtca pri Osnovni šoli Jožeta Gorjupa v Kostanjevici na Krki. Finančno bomo investicijo pokrili predvsem iz sredstev evropskega sklada za regionalni razvoj v znesku 673.000 EUR in 280.000 EUR iz sredstev Ministrstva za finance, preostala sredstva v višini 650.000 EUR pa bo morala zagotoviti občina iz sredstev proračuna. Celotna vrednost investicije je namreč 1.565.000 EUR, kar je znesek, primerljiv s prihodki letnega proračuna, ki ga občina dobi od države za financiranje rednih dejavnosti v obliki tako imenovane dohodnine. Vrtec bo tako predvidoma dokončan v letu 2014.

Druga nova investicija pa je potrjen projekt hidravlične izboljšave vodovodnega sistema Posavje, ki zajema tri posavske občine, in sicer Brežice, Krško in Kostanjevico na Krki. Omenjena investicija je za našo občino vredna 814.000 EUR. Od tega je prispevek iz sredstev proračuna 342.000 EUR, preostala sredstva v višini 472.000 EUR pa prispeva Evropski kohezijski sklad. S to investicijo bomo izboljšali oskrbo s pitno vodo, ker bomo obnovili najbolj kritične odseke in se ob tem povezali z vodovodnim sistemom občine Krško. Izvedba projekta bo trajala 3 leta in bo končana v letu 2015.

Glede na vse povedano ugotavljam, da je naša občina razvojno nadpovprečno naravnana. Zato nikakor ne morem ra-

zumeti, da se na ravni državne izvršilne oblasti poraja zamisel o ukinitvi manjših občin, ki po njihovem mnenju niso rentabilne oziroma jih mora čezmerno financirati država. V tem smislu smo na udaru predvsem manjše podeželske občine z manj kot 5.000 prebivalci, vendar pa je zanimiv podatek, da prav manjše občine veliko več vlagajo v razvoj podeželja. Na primeru oskrbe s pitno vodo, ki je osnovna javna dobrina, ki jo bo občina morala zagotavljati vsem občanom, vidimo, da jo imamo mi 99-odstotno pokrito, medtem ko je splošno znano, da kar nekaj velikih občin temu merilu niti približno ne zadostuje. Zanimivo pa bi bilo pri ukinjanju občin tudi merilo glede višine zadolžitve. Znano je namreč, da so velike občine v Sloveniji znatno bolj zadolžene glede na število prebivalcev. Jaz pa lahko z veseljem povem, da se v 7 letih, odkar naša občina deluje, in ob vseh izvedenih investicijah nismo zadolžili niti za en sam cent. Tako smatram, da je veliko bolj pomembno, na kakšen način velika ali majhna občina pristopi k projektom ter se prijavlja na razpise za pridobitev določenih sredstev iz sklada Evropske unije kakor tudi sredstev državnega proračuna. Naša občina je v 7 letih vsako leto povprečno investirala za 2 mio EUR, kar je več, kot dobimo letne dohodnine, in na vse narejeno smo izredno ponosni.

V primeru združitve občin, seveda ob prej izvedenem referendumu, pa bi vam rad, spoštovane občanke in občani, zastavil dve vprašanji: prvič, ostati v obstoječi občini z letnim proračunom od 2 do 3 mio EUR in izvajati projekte po sprejetem razvojnem programu ali, drugič, delovati kot krajevna skupnost z letnim proračunom od 50 do 100.000 EUR in s tem denarjem pokrivati določne lokalne stroške, obenem pa čakati na izvedbo investicij po programu sprejetega proračuna matične občine, ki zna biti veliko bolj zadolžena. Toliko v razmislek. Ob tej priliki naj se zahvalim vsem nastopajočim, vsem ki ste dejavno sodelovali pri ustvarjanju današnje prireditve. Spoštovane občanke in občani občine Kostanjevica na Krki, dovolite mi, da vam ob občinskem prazniku še enkrat iskreno čestitam.

Čestitke pa tudi vsem današnji nagrajencem. Vam, spoštovane gospe in gospodje, pa želim še naprej prijeten večer.

| MOJMIR PUSTOSLEMŠEK, ŽUPAN

PODELITEV OBČINSKIH PRIZNANJ 2013

Kostanjeviški srebrnik za leto 2013 prejmejo:

Društvo vinogradnikov Kostanjevica na Krki za 20-letnico delovanja.

Ribiška družina Kostanjevica na Krki za 60-letnico delovanja.

Gospodarska družba Resistec UPR., d. o. o. & Co. proizvodnja elektronskih elementov in uporov, k. d. za 20-letnico delovanja.

Obrazložitve:

Društvo vinogradnikov Kostanjevica na Krki

Društvo je bilo ustanovljeno v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja na pobudo vinogradnikov, ki so želeli izboljšati kakovost pridelanih vin, kulturo pitja in promocijo vin, predvsem cvička PTP. Za izboljšanje kakovosti pridelanih vin so poskrbeli s strokovnimi izobraževanji in ekskurzijami po domovini in tujini. Društvo ima tudi enološki laboratorij, ki je urejen v društvenih prostorih.

Društvo je član Zveze društev vinogradnikov Dolenjske in je šestkrat organiziralo prireditve Teden cvička. Iz društva je bila imenovana prva cvičkova princesa in trije ambasadorji cvička, petkrat pa je imelo društvo v svojih vrstah kralja cvička, kar je največja zastopanost na cvičkovem dvoru.

Leta 2002 je bila ob južnem zidu nekdanjega cistercijanskega samostana zasajena potomka stare vinske trte iz Maribora. Vse od takrat je društvo skrbnik trte, zadnja leta pa tudi pridelovalec protokolarnega vina naše občine. Prav tako društvo organizira še druge odmevne prireditve. Društvo šteje okoli 200 članov.

Ribiška družina Kostanjevica na Krki

je eno najstarejših društev, ki deluje v naši občini. Ustanovljena je bila leta 1953 kot naslednica takrat ukinjene Ribarske zadruge Krško. Ob ustanovitvi je družina dobila v upravljanje reko Krko od mostu v Mršči vasi

| FOTO: MATEJ JORDAN

do izliva potoka Sušica v Krko pri Podbočju.

V začetku sedemdesetih let se je pokazalo, da zaradi onesnaženja voda ribolov v reki Krki upada, zato so v Ribiški družini obnovili gojitveni ribnik v bližini cistercijanskega samostana in zgradili športni ribnik na Slinovcah. Pri športnem ribniku so leta 1997 postavili ribiški dom, ki so ga pred kratkim obnovili in mu dogradili nadstrešek. V letošnjem, prazničnem letu šteje ribiška družina 138 polnoletnih članov ter 8 mladincev in pionirjev. Društvo je član Zveze ribiških družin Novo mesto. Kot vse ribiške družine se tudi Ribiška družina Kostanjevica na Krki trudi ohraniti ribjo populacijo v svojem okolišu na kar najvišji ravni, izvajajo pa tudi intervencijske izlove. Promocijsko je pomembna tudi tekmovalna dejavnost v družini, saj imajo oblikovanih več tekmovalnih ekip, leta 2002 pa so organizirali Svetovno prvenstvo v lovu rib s plovcem za ženske. Pri izvedbi tega in drugih tekmovanj so se izkazali kot odlični organizatorji in gostoljubni gostitelji.

Gospodarska družba Resistec

Začetki podjetja Resistec segajo v leto 1992, ko je bilo ustanovljeno podjetje Resistec, d. o. o., s sedežem v Ljubljani. Po selitvi sedeža podjetja v Kostanjevico na Krki pa sta bili ustanovljeni še podjetji Metaltec, d. o. o., in Athos Elektrosistemi, d. o. o. Razvoj podjetja in novi projekti v letu 2003 so zahtevali več prostora, avtomatizacijo in racionalizacijo proizvodnje, kar je privedlo do tega, da se je del proizvodnje tega leta preselil na lokacijo Žadovinek, Leskovec pri Krškem. Podjetje danes na obeh lokacijah zaposluje 320 delavcev in je največji zaposlovalec v naši občini. Podjetje Resistec prodaja svoje izdelke neposredno kupcem na zahtevnem področju avtomobilske industrije pod blagovno znamko KRAH. Celotna proizvodnja je namenjena za evropski in ameriški trg. Občina Kostanjevica na Krki podeljuje podjetju Resistec za dvajset let delovanja in uspešnega poslovanja ter širitev proizvodnih, prostorskih kapacitet in povečanje števila delovnih mest kostanjeviški srebrnik za leto 2013.

PRIJATELJSTVO JE NAJVIŠJA OBLIKA LJUBEZNI

Obhajanje praznika lahko izzveni tako, da „nekdo“ nekaj „pametnega“ pove, „nekdo“ nekaj zaigra, zapoje ali zapleše, nazdravimo in gremo vsak k sebi, kot se dogaja običajno, ali pa nekoliko drugače. Odvisno od osebnega angažmaja snovalcev.

Oblikovalci letošnjega praznovanja občinskega praznika smo se odločili za nekoliko drugače. Iskali smo rdečo nit večera in jo našli v „domači“ Emiliji Fon, ustanoviteljici prve javne lekarne v našem mestu. Navdihnile so nas njena neizsanjana ljubezen do Jožeta Plečnika, njena vnema za razvoj kraja in izjemna delavnost, ki smo jo razbrali iz pisem, objavljenih v knjigi z naslovom Prijateljstvo je najvišja oblika ljubezni. „Zasluzi si, da ji postavimo spomenik, če drugače ne, pa v obliki dokumentarno-igranega filma,“ je bila gonilna misel.

Naša ustvarjalnost je dobila krila. Izbrana pisma so postala scenarij. Peščica ustvarjalcev pa se nas je znašla v vlogi organizatorja, scenografa, kostumografa, rekviziterja, režiserja, asistenta režije, lučkarja, snemalca, glasbenega opremljevalca, montažerja, asistenta montaže ... Dokumentarno-igrani film je nastajal sproščeno, z velikim veseljem do dela,

izjemno osebno angažiranostjo posameznikov in neizmerno željo narediti kakovosten video zapis, ki bo spomin na dobrotnico Emilijo Fon in mesto, Kostanjevico na Krki, v katerem je živela in ga soustvarjala. Njena velika želja in dejavnost za razvoj mesta, ki ga je snovala z arhitektom Plečnikom, se je kot skrita tančica prenašala in zajedala v podzavest nas, ustvarjalcev video zapisa. Ta ustvarjalni duh je bil gonilna sila in vse ovire so bile premagane.

Večer obhajanja praznika so zaznamovali mladi, talentirani umetniki, rojeni tu ali pa močno povezani s Kostanjevico na Krki. Kar nekaj jih je, ki so kljub mladosti in kratki ustvarjalni poti iskani in zaželeni partnerji v gledaliških ansamblih, glasbenih orkestrih ali drugih skupinah v širšem okolju. Kljub počitnicam in različnim poletnim angažmajem so to redko prilžnost, da pokažejo svoje umetniško znanje in pridobljene veščine doma-

činom, z veseljem sprejeli. V prepletu z deli video zapisa je bil zaokrožen umetniški del večera.

V nas pa je ostal nemirni duh, ki ne more mimo toliko načrtov, toliko zamisli, vseh možnosti, naravnih in človeških, znanja, izkušenj, ki jih imamo na voljo, za razvoj kraja, za dobro nas vseh.

Le zadosti velika želja in volja sta potrebni.

Snovalci in realizatorji projekta Prijateljstvo je najvišja oblika ljubezni smo ju imeli. Ustvarjali smo v prijateljstvu in z veliko ljubezni.

| TATJANA PETRIČ

AJDA SMREKAR IN STANE TOMAZIN V VLOGAH EMILIJE FON IN JOŽETA PLEČNIKA | FOTO: BOŠTJAN COLARIČ

OBISK VELEPOSLANIKA ČEŠKE REPUBLIKE V KOSTANJEVICI NA KRKI

Na predlog češkega veleposlanika smo 7. junija v prostorih osnovne šole odprli razstavo češkega slikarja Joža Uprke. Na otvoritev je prišel češki veleposlanik, njegova ekselencija Petr Voznica, s soprogo. Na razstavi je spregovoril in jo tudi odprl.

Ponovno nas je s svojo soprogo obiskal 28. junija. Ogledala sta si Galerijo Božidar Jakac pod strokovnim vodstvom dr. Helene Rožman. Veleposlanik in soproga sta si ob tej priliki ogledala tudi vinorodne predele Zavod in obiskala kmetijo Gramc ter klet župana na Bajinem vrhu.

Češka republika in naša občina že nekaj časa intenzivno sodelujeta. Ob priliki razstave o znanem izumitelju vijaka, Jožefu Ressleru, v Lamutovem likovnem salonu nas je v letu 2008 obiskala nekdanja veleposlanica Češke republike, njena ekselencija Ivana Hlavsova. Tudi ob letošnjem praznovanju občinskega praznika nas je počastil s svojo

| FOTO: MATEJ JORDAN

prisotnostjo veleposlanik g. Voznica, ki je spregovoril na slavnostni seji v povezavi z arhitektom Jožetom Plečnikom ter njegovim delovanjem v Pragi.

Za obisk se veleposlaniku iskreno zahvaljujem.

| MOJMIR PUSTOSLEMŠEK, ŽUPAN

V KOSTANJEVICI NA KRKI SPREJELI OBČINSKI PROSTORSKI NAČRT (OPN)

Občinski svet Občine Kostanjevica na Krki je na 19. redni seji dne 30. 5. 2013 sprejel Odlok o Občinskem prostorskem načrtu Občine Kostanjevica na Krki, ki so ga pripravljali zadnjih pet let in ga je izdelalo podjetje Savaprojekt. Kot so poudarili na občini, je sprejetje OPN mejnik, ki daje Kostanjevici na Krki nove možnosti razvoja. Kot najpomembnejše točke novega prostorskega načrta so bile izpostavljene umestitev lokacije za izkoriščanje vrelca termalne vode (zdraviliška vas v Sajevcah) ter zagotovitev območij za obrt in gospodarstvo ter območij za stanovanjsko gradnjo.

ZASNOVA PROSTORSKEGA RAZVOJA OBČINE

Prednostna območja za razvoj poselitve in razvoj dejavnosti so na območju občinskega središča Kostanjevica na Krki ter v Dolnji Prekopi.

Poselitev se prednostno usmerja v obstoječa naselja, v katerih sta že urejeni prometna in komunalna infrastruktura. Zaradi varovanja kulturnih in naravnih danosti ter poplavne varnosti se v Kostanjevici načrtujejo le manjše širitve poselitve.

Največji potencial občine je razvoj turizma, ki se razvija na celotnem območju občine. Najpomembnejša območja za razvoj turizma so: občinsko središče – staro mestno jedro na otoku z območjem gradu, območja z bogato kulturno dediščino, reka Krka, termalni izviri za razvoj termalnega turizma, vinogradništvo in vinarstvo ter turizem na kmetijah.

Načrtovani razvoj urejenih zelenih površin se zagotavlja v naseljih Kostanjevica na Krki, Prekopa, Ržišče, Velike Vodenice, Dolšce in Črneča vas. Parkovne in druge ureditve zelenih površin se načrtujejo ob kostanjeviškem gradu, kot obrežni pasovi ob vodotokih, ob

regionalni cesti v Kostanjevici na Krki, v jedrih naselij, v območjih kulturne dediščine ter na območju pokopališč. Razvoj gospodarskih dejavnosti občina zagotavlja le na območjih, kjer glede na gospodarske potenciale in omejitve obstajajo prostorske možnosti zanje. Glavno območje razvoja gospodarskih dejavnosti občine je v obstoječi obrtni in proizvodni coni, ločeni od stanovanjskih in turističnih dejavnosti. Oskrbne in storitvene dejavnosti se usmerja v naselje Dolnja Prekopa.

Prostorske možnosti za gradnjo stanovanjskih objektov so v Kostanjevici na Krki na območju Globočic ter Grajske in Ljubljanske ceste, v naseljih Dolnja in Gornja Prekopa ter v naseljih Dobe, Orehovec, Ostrc, Črneča vas, v obliki manjših zaokrožitev pa tudi v vseh preostalih naseljih.

Na področju razvoja družbene infrastrukture se zagotavljajo prostorske možnosti za njihov nadaljnji razvoj

LEGENDA

- ● ● Meja urbanističnega načrta
- Meja območij enot urejanja prostora

SS	Stanovanjske površine
SK	Površine podeželskega naseaja
CV	Osrednja območja centralnih dejavnosti
CD	Druge območja centralnih dejavnosti
IF	Površine za industrijo
IG	Gospodarske cone
BT	Površine za turizem
BC	Športni centri
ZS	Površine za oddih, šport in rekreacijo
ZP	Parki
ZD	Druge urejene zelene površine
ZK	Pokopališča
PC	Površine cest
O	Območja okoljske infrastrukture
As	Površine razpršene poselitve, kjer prevladuje stanovanjska gradnja
At	Površine razpršene poselitve za turistične in podobne dejavnosti
Az	Površine razpršene poselitve za gradnjo zidanic
K1	Najboljša kmetijska zemljišča
K2	Druge kmetijska zemljišča
G	Gozdna zemljišča
VC	Celinske vode

PODROBNE JŠA NAMENSKA RABA PROSTORA
S PRIKAZDM ENOT UREJANJA PROSTORA
M 1:5000

RAZVOJNE USMERITVE URBANISTIČNEGA NAČRTA

(uprava, šolstvo, kultura, zdravstveno varstvo) v Kostanjevici na Krki.

Na območju občine se usmerjata in spodbujata integrirano in ekološko kmetovanje.

Postopoma se modernizirajo vse lokalne ceste, javne poti v naseljih ter druge občinske javne poti v občini, predvsem z vidika prometno-tehničnih elementov. Ob modernizaciji lokalnih cest in javnih poti se v sklopu naselij uredijo hodniki za pešce in javna razsvetljava. Na celotnem območju občine se za turistične namene načrtuje kolesarski promet v smislu povezovanja mesta Kostanjevica na Krki z naselji v občini in s sosednjima občinama Šentjernej in Krško.

Zagotovijo se javne parkirne površine za potrebe vseh javnih objektov oziroma za turistične potrebe celotnega mesta Kostanjevica na Krki, kjer zlasti ob večjih turističnih prireditvah primanjkuje parkirišč.

DRUGA ZA OBČINO POMEMBNA OBMOČJA

Pomembnejše ustvarjene in naravne kvalitete prostora so stari del mesta Kostanjevica na Krki (otok) z vplivnim območjem spomenika in grajski kompleks (grad, samostan in galerija), dolina reke Krke, Gorjanci, Krakovski gozd in Kostanjeviška jama. Značilna arhitekturna območja v občini so, poleg mestnega jedra Kostanjevica

na Krki in grajskega kompleksa, še grad Dobrava, slinovška cerkev, cerkve v Črneči vasi, Malih Vodenicah in Ržišču ter značilna naselbinska dediščina Črneča vas – vinske gorice.

Vrednote v prostoru predstavljajo Gorjanci, ki ponujajo številne poti pohodnikom in kolesarjem. Druge naravne vrednote lokalnega in državnega pomena so še: vodovarstvena območja, izviri, Krakovski gozd, reke z obrežji, naravna dediščina in drugo, kjer je glavni cilj ohranitev in varovanje okolja.

Vrednote v prostoru predstavlja tudi reka Krka, v katero se zlivajo vsi površinski tokovi celotnega območja ter del podtalnice. Med drugim se pojavljata dva kraška izvira: Obrh, ob katerem stoji cistercijski samostan, ter Studena, ki je ustvarila kostanjeviško kraško jamo, bogato s kapniki. V jami potekajo raziskave in le del jame je odprt za turistične namene.

Kot območje prepoznavnosti prostora se ohranja Krakovski gozd, ki je največji nižinski gozd v Sloveniji in območje nekaterih zaščiteneh in ogroženih živalskih vrst. V njem se nahaja pragozd in zaradi tega je območje opredeljeno kot zavarovano območje ohranjanja narave ter kot gozdni rezervat.

Gozdnata pobočja Gorjancev in Krakovski gozd povezuje ohranjena tradicionalna kulturna krajina z vinogradi in vinogradniškimi objekti – hrami, zidanicami, sakralnimi spomeniki in številnimi arheološkimi območji.

Kostanjevica na Krki se prednostno usmerja v razvoj dejavnosti, vezanih na turizem in rekreacijo v sožitju s stanovanjsko pozidavo in z možnostmi za razvoj gospodarskih dejavnosti. V starem mestnem jedru se nadaljuje celovita prenova v skladu z veljavnim ureditvenim načrtom. Za učinkovit razvoj turistične dejavnosti je treba umestiti nove nastanitvene kapacitete različnih kategorij in dodatno ponudbo. Za razvoj širšega območja Kostanjevice je pomembna umestitev lokacije za razvoj zdraviliškega turizma z izkoriščanjem termalne vode. Kot najprimernejša lokacija je ocenjen prostor severno od urbanističnega načrta, v Sajevcah. Glede na obstoječe značilnosti prostora se razvoj Kostanjevice na Krki usmerja v osrednji centralni del naselja. Tukaj je predviden razvoj centralnih dejavnosti s stanovanji. Tudi preostala pretežno stanovanjska območja se ohranjajo in razvijajo. Na severu se ohranjata obrtna cona in obstoječe proizvodno območje. Na obodu naselja, okoli otoka ter v grajskem kompleksu se ohranjata in razvijata zeleni sistem in rekreacija (športna igrišča, sprehajalne poti, trim steze, učne poti, kopališča, čolnarjenje). Razvoj kolesarskih in pešpoti pomeni izhodiščno infrastrukturo za razvoj turizma, seveda v povezavi s preostalo, predvsem gostinsko ponudbo.

| JAGICA GANC, ARH. TEH.,
SAVAPROJEKT, D. D., KRŠKO

REKONSTRUKCIJA IN GRADNJA PRIZIDKA K VRTCU PRI OŠ JOŽETA GORJUPA KOSTANJEVICA NA KRKI

Občina Kostanjevica na Krki je, na pobudo Sveta zavoda Osnovne šole Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki, že v letu 2011 pristopila k izdelavi projektno gradbene dokumentacije za rekonstrukcijo in prizidek k obstoječemu vrtcu, glede na to, da so se že trije oddelki vrtca nahajali v osnovni šoli, kjer ni bilo zagotovljenih standardov, ki jih določa Pravilnik o normativih in minimalnih tehničnih pogojih za prostor in opremo vrtca ter da je bilo vedno več vlog za prvi vpis v vrtec. V aprilu 2012 je bilo pridobljeno gradbeno dovoljenje. Po pridobitvi gradbenega dovoljenja so stekli nadaljnji postopki za pridobivanje sredstev za sofinanciranje investicije iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, kjer smo bili uspešni in uspeli pridobiti 673.712,00 EUR. Ker je predračunska vrednost investicije 1.564.599,28 EUR, bo občina razliko sredstev zagotovila iz 21. člena Zakona o financiranju občin (278.166,00 EUR), 612.721,28 EUR, pa bo krila iz občinskega proračuna. V ponedeljek, 26. 8. 2013, je župan

PODPIS POGODBE, VRTEC, 26. 8. 2013 | FOTO: MATEJ JORDAN

Mojmir Pustoslemšek podpisal gradbeno pogodbo z direktorjem podjetja SL-inženiring Boršt d.o.o. g. Silvestrom Lopatičem, ki bo izvajalec del. Gradnja se bo pričela predvidoma v zadnjem tednu avgusta 2013, zato že sedaj naprošamo starše, zaposlene v šoli in vrtcu ter učence in vrtičkarje, da sprejmete to z razumevanjem, saj

bodo z rekonstrukcijo in prizidkom zagotovljeni boljši pogoji tako za naše najmlajše, njihove starše, kot tudi zaposlene. Investicija se bo zaključila v avgustu 2014.

| ANITA KRAJNC, VIŠJA SVETOVALKA ZA DRUŽBENE IN GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

CENE V VRTCU OD 1. 9. 2013

Občinski svet je na svoji 4. izredni seji dne 18. 7. 2013 sprejel Sklep o določitvi cene programov v Vrtcu pri Osnovni šoli Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki, ki bodo veljale od 1. 9. 2013. Cene programov v vrtcu bodo tako znašale:

- starostna skupina 1–3 leta 436,09 €,
- 3–4-letni otroci 352,02 €,
- starostna skupina 3–6 let 325,32 €.

Vrtec bo v šolskem letu 2013/2014 obiskovalo 109 otrok, zato je bilo oblikovanih 6 oddelkov, in sicer: 3 oddelki I. starostne skupine, 1 skupina 3–4-letnih otrok in 2 oddelki II. starostne skupine. Kljub najracionalnejši organiziranosti je ostalo brez varstva 7 otrok.

| ANITA KRAJNC, VIŠJA SVETOVALKA ZA DRUŽBENE IN GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

KOSTANJEVICA NA KRKI SODELUJE V PROJEKTU „MOJA DEŽELA – LEPA IN GOSTOLJUBNA“

V sklopu projekta Moja dežela – lepa in gostoljubna 2013 Turistična zveza Slovenije ocenjuje mesta, kraje, kampe in mladinska prenočišča. Kostanjevica na Krki tekmuje v kategoriji za najlepší izletniški kraj. Tričlanska državna ocenjevalna komisija si je na kraj ogledala v nedeljo, 11. avgusta 2013. Z njimi smo se predstavniki Občine Kostanjevica na Krki srečali in pogovorili na vrtu Gostilne Kmečki

Hram. Komisija je pohvalila urejenost kraja in napredek na področju razvoja infrastrukture na območju občine v primerjavi s preteklimi ocenjevalnimi obdobji. Izpostavili pa so tudi nekaj pomanjkljivosti, ki so jih ob obisku opazili in se nanašajo predvsem na turistično ponudbo: pogrešajo gostinsko ponudbo in trgovinico s turističnimi spominkami pri gradu, s tablamami v mestu je premalo označena lokacija TIC-a,

zmotilo pa jih je tudi zaprtje gostilne Žolnir v vrhuncu turistične sezone. Žal ugotavljamo, da pri večini navedenih pomanjkljivosti lokalna skupnost nima pristojnosti ukrepanja, temveč je to predvsem v domeni ponudnikov turističnih storitev.

| KARLA GAŠPAR, VIŠJA SVETOVALKA ZA JAVNE FINANCE, PRORAČUN IN GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

NAMERA O ODDAJI STANOVANJA V LASTI OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI V NAJEM

| FOTO: MATEJ JORDAN

Občina Kostanjevica na Krki, Ljubljanska cesta 7, 8311 Kostanjevica na Krki, na podlagi 48. člena Uredbe o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Ur. l. RS, št. 3/11, 42/12, 24/13) objavlja namero o oddaji naslednjega stanovanja v najem po metodi javnega zbiranja ponudb:

tržno stanovanje s kletjo št. 5, v 2. nadstropju večstanovanjske stavbe z ID številko 1331 489/0-0, na naslovu Ljubljanska ulica 11, 8311 Kostanjevica na Krki, na parc. št. *489, k. o. Kostanjevica, v izmeri 50,44 m².

| OBČINSKA UPRAVA OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI

POROČILO O POJAVU SUŠE NA OBMOČJU OBČINE KOSTANJEVICA NA KRKI

Na podlagi poziva Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, izpostava Brežice, je Občina Kostanjevica na Krki skupaj s pristojno kmetijsko svetovalno službo v začetku avgusta ocenila in poročala o stanju zaradi suše na kmetijskih kulturah v občini.

Koruza se suši in prisilno dozoreva na celotnem območju. Živinorejci so prisiljeni silirati posevke na krško-brežiškem polju, da bo vsaj nekaj voluminozne krme. Razvoja storžev marsikje ni.

Krompir je prisilno dozorel, posušila se je cima na celotnem območju. Izkopa trenutno ne priporočajo zaradi prevelike vročine, pričakovati je zmanjšanje pridelka.

Ajda je posejana večinoma na krškem polju kot glavni posevek na plitvih tleh. V letošnjem letu je suša tako zgodnja, da so posevki močno prizadeti, pričakovati je zmanjšanje pridelka v povprečju za 50 %.

Nenamakane vrtnine so predčasno končale vegetacijo, pridelok je prizadet 30–70-odstotno.

Setev strniščnih dozevkov je bila po pšenici že nesmiselna in se zaradi suše tudi ni veliko izvajala. Kolikor je bilo posejano po ječmenu na cca 100 hektarjih, zaenkrat kaže na 100-odstotno škodo – ni vznika oziroma so se mlade rastlinice posušile.

Enokosni in dvokosni travniki niso zajeti v navedeni prizadeti površini. Največja škoda je na najboljših 3–4-ko-

snih travnikih. Zaradi vremenskih razmer spomladi je bila letos sorazmerno pozna prva košnja, po 15. maju, zato je bil prizadet že drugi odkos v juliju, tretjega pa, kot sedaj kaže, ne bo.

Škoda v sadjarstvu se dnevno stopnjuje. Predvsem mladi nasadi in nasadi na plitvejših tleh so močno prizadeti. Pojavljajo se ožigi na plodovih, zastavljen je razvoj plodov. Pojavlja se pršica.

Od vinogradov so najbolj prizadeti mladi nasadi, v katerih prihaja do venenja in sušenja spodnjih listov. Razvoj grozdja v rodni vinogradih je zaradi suše in ekstremnih temperatur zastal. Pojavljajo se ožigi na izpostavljenih grozdih.

Rastline so v stresu zaradi ekstremno

visokih temperatur in suše. Pojavljajo se fiziološke motnje in poškodbe v obliki ožigov, venenja listov, zavrt je proces zorenja. Škoda se dnevno stopnjuje in že sedaj presega škodo po suši v l. 2012.

Ko bo Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje sprejela sklep o popisu škode zaradi suše v tekoči kmetijski proizvodnji, bo občinska uprava pričela s popisom škode, o čemer bodo nosilci kmetijskih gospodarstev pravočasno obveščeni.

| KARLA GAŠPAR, VIŠJA SVETOVALKA ZA JAVNE FINANCE, PRORAČUN IN GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

| FOTO: MATEJ JORDAN

KOSTANJEVIŠKO NOČ ZAZNAMOVALI GODBE, ČOLNI IN DVODNEVNA ZABAVA

V drugi polovici julija je Etnološko društvo Prforcenhaus, ki bo prihodnje leto praznovalo že 160 let delovanja, znova pripravilo kostanjeviško noč. Po Petkovi pumpi z DJ Boštjanom, ki jo organizira Radio Aktual, je bila v soboto, 20. julija, tradicionalna prireditev Kostanjeviška noč.

Kostanjeviška noč je potekala po ustaljenem programu, znova pa je privabila veliko množico ljudi od blizu in daleč. Najprej je bilo srečanje pihalnih orkestrrov, poleg domačega so v dolenske Benetke prišli še Šentjernejčani ter godbi iz Dobrepolja in Markovcev. Na svoj račun so z otroško zabavo prišli tudi najmlajši, animirala jih je Mateja, v mraku pa je po Krki najprej priplaval tisoč lučk, za njimi pa tradicionalni splav z godbo in prezidijem Prforcenhausa in pet okrašenih čolnov. Za zabavo pozno v noč je skrbel ansambel Dori, sicer pa je organizatorjem služilo tudi vreme.

| T. J. G.

| FOTO: TANJA JAKŠE GAZVODA

KO SE KOSTANJEVICA NA KRKI PRELEVI V USTVARJALNO MEDKULTURNO BOGATENJE

Med 21. in 28. 6. 2013 je bila Kostanjevica na Krki že drugo leto prizorišče, kjer je 30 mladih ustvarjalo, razmišljalo, debatiralo in s skupnimi močmi kreiralo pogled na medije skozi uporabo različnih neformalnih izobraževalnih metod. Projekt z naslovom „Get the Sharp View“ je bil nadaljevanje projekta iz lanskega leta, izbranega kot primer dobre prakse, ki je s podobnimi cilji skušal osvetliti ter okrepiti kritično razmišljanje mladih. Projekt je organizirala in izvajala lokalna organizacija Društvo Avtonomija, ki se ukvarja s promocijo neformalnih izobraževalnih praks skozi kulturne, mednarodne in izobraževalne dejavnosti. Projekt je bil podprt s strani Nacionalne agencije Programa mladi v akciji Movit in financiran s strani Evropske komisije.

Bolj primerne kraja za izvedbo projekta si izvajalci ne bi mogli omisliti: zibelka znanja, ponos Kostanjevičanov ter hram učenosti, Osnovna šola Jožeta Gorjupa, se je za en teden prelevila v okolje, kjer so šolske prostore zapolnili tuji udeleženci mladinskega projekta, po njenih hodnikih pa so odmevali različni jeziki. Mladi gostje (stari med 18 in 25 let) iz Madžarske, Poljske, Romunije, Španije in Slovenije so se strinjali, da sta tako širše šolsko okolje kot notranjost šole ogromno pripomogla pri njihovem delovanju in ustvarjanju in delavnicah, ki so jih zanje pripravili domači izvajalci iz Društva Avtonomija ter njihove mednarodne partnerske organizacije.

Program je bil pestro zasnovan in je vključeval številne dejavnosti, ki so jih izvajalci tesno vpeli v lokalno okolje. Udeleženci so skozi kreativne delavnice razmišljali o medijski pismenosti, kulturi, monopolu medijev, različnih perspektivah medijev ter kritično vrednotili svoje poglede. Material in prostor za ustvarjanje sta omogočila, da se je vsakdo lahko izrazil in prikazal del svoje zgodbe. Kritična misel se je izoblikovala skozi tehniko, ki je bila posamezniku najbližje. Kritično mnenje, prežeto z različnimi kulturnimi pogledi na medijski svet, je dobilo obliko preko ustvarjanja s plastelinom, risanja s cestnimi kredami, slikanja, igranja v kratkih gledaliških skečih, oblikovanja naslovnih revij, pisanja člankov, snemanja videov, fotografiranja.

Vsaka izmed držav udeleženec je dobila

priložnost, kjer je lahko predstavila svojo kulturo, navade, običaje, kulinariko, obvezno seveda podprto s plesom in z glasbo in v obliki kulturnih večerov. Tako smo sodelujoči spoznali kulturne posebnosti sodelujočih držav, okusili domače dobrote ter se naučili nekaj osnovnih plesnih korakov. Kulturni večeri so vsak dan predstavljali svečan zaključek še enega uspešnega učnega dne ter hkrati otvoritev novega. Predstavljali so tudi trenutek, ko so po dolgem dnevu udeleženci lahko sproščeno strnili svoje misli, hkrati pa dobili priložnost, da izmenjavajo izkušnje, se učijo drug od drugega in razširijo svoj proces medkulturnega učenja tudi v neformalnem večernem vzdušju.

Projekt je vsekakor obogatil tudi dogajanje v lokalni skupnosti, hkrati pa prinesel idealno priložnost za mlade Kostanjevičane za sklepanje novih poznanstev, utrditev svojega znanja tujih jezikov ter izredno priložnost, da kot domačini tujim gostom prikažejo lepote kraja.

Dijak Oton Strgulec o svoji prvi izkušnji v mednarodnem projektu pove takole: „Zame je bila to prva izkušnja na mladinski izmenjavi. Priznati moram, da je bilo zame lažje in počutil sem se bolj samozavestno in varno, ker je bila organizirana v domačem okolju. Lažje sem se odločil, da pridem, hkrati pa sem se lažje vključil v skupino. Zame je bilo to, da je bil projekt organiziran v Kostanjevici, ključnega pomena, da sem se mu tudi pridružil, se potem preselil v šolo in bival tukaj s preostalimi ter vztrajal do konca.“

Z njim se strinja tudi Nejc Tomazin, ki pa še dodaja: „Midva kot Kostanjevičana sva lahko prispevala k temu, da so udeleženci bolje spoznali naš kraj – popeljala sva jih po okoliških krajih, prikazala naše mesto in jih seznanila z lokalnim dogajanjem v mestu,“ pravi mladi maturant ter še dodaja: „Jaz bi vsakomur svetoval, da se podobnih projektov udeleži tudi v prihodno-

UDELEŽENCI MLADINSKE IZMENJAVE MED USTVARJANJEM | FOTO: ROK VUKČEVIČ

sti. Nima vam biti kaj hudega!“

Udeležba Nejca in Otona je vsekakor obogatila projekt in mu prinesla dodano vrednost.

Udeleženci so se strinjali, da je bila Kostanjevica na Krki s svojo bogato kulturno ponudbo, z naravnimi znamenitostmi in gostoljubnim lokalnim okoljem, izredna priložnost za poletno druženje in za izmenjevanje medkulturnih izkušenj. Svojo učno izkušnjo so zaključili v Kmečkem hramu in tam predstavili svoje izdelke in rezultate mladinske izmenjave ter se družili skupaj z domačini.

V sklopu mladinske izmenjave je bil opravljen nadzorni obisk financerja (Nacionalne agencije Movit), ki bdi nad ustreznostjo izvedbo projektov ter smotrnostjo porabe finančnih sredstev. Društvo Avtonomija je po obisku s strani Nacionalne agencije pridobilo izrazito pozitivno mnenje, ki ocenjuje: „Da je bila mladinska izmenjava izvedena kakovostno, da je vsebovala vse elemente, ki jih dobra mladinska izmenjava mora imeti. /.../ Da upravičenec izvaja aktivnosti skladno s prijavo, da je okolje primerno za neformalno učenje in da ima društvo potencial za dober razvoj na mednarodnem področju, da deluje lokalno in vključuje lokalno mladino, kar je predpogoj za dobre mednarodne projekte.“

Mnenje nacionalne agencije daje Društvu Avtonomija povratno informacijo, da so dejavnosti dobro in ustrezno pripravljene, hkrati pa zavezo za kakovostne projekte tudi v prihodnosti.

| KATJA LIHTENVALNER IN ROK VUKČEVIČ

TRADICIONALNI CVIČKOV POHOD 2013

Na povabilo prijateljice in njenega moža sva se z možem odločila, da se tudi midva pridruživa letošnjemu Cvičkovemu pohodu, ki je kot tradicionalni dogodek namenjen počastitvi praznika občine Kostanjevica na Krki. V nedeljo, 11. avgusta, ob 9. uri zjutraj, sem bila prijetno presenečena, da se nas je pri kostanjeviškem samostanu zbralo kar lepo število pohodnikov. Nekaj pohodnikov pa se nam je pridružilo kasneje pri Sv. Mohorju, tako da nas je bilo skupaj devetindvajset. Organizator vsakoletnega pohoda je Planinsko društvo Polom Kostanjevica na Krki. Predsednik planinskega društva Franci Štokar nas je ob dobrodošlici za vse udeležence pohoda prijazno pozdravil ter poučil o primernosti obutve in obleke za planinski pohod. Zbrani smo bili iz kostanjeviške, krške, brežiške in novomeške občine, tako da je bila sestava pohodnikov kar pestra po občinski pripadnosti in starostni udeležbi. Še posebno pa moram omeniti najstarejšega pohodnika, 79-letnega g. Barbiča, ki izvira iz Črešnjevca, sedaj pa živi v Novem mestu, ki je zelo užival, ko je hodil mimo njemu tako ljubih domačih krajev. Pot nas je vodila mimo kostanjeviškega samostana, Bencina do kostanjeviške

jame preko Dolšč na Oštrc in najprej preko Lapt, mimo Sv. Mohorja, od koder smo opazovali lepe vedute Kostanjevice na Krki in njene okolice, do Črneškega vrha. Med potjo smo videli posledice letošnje suše, posebno smo opazili posledice suše na vinogradih. Razlike se opazne pri trtah, ki rastejo v dobri zemlji ali v zemlji, ki je pretežno kamnita. Na Črneškem vrhu sta nas v svojem lepem tradicionalnem lesenem hramu pričakala občinski svetnik Rajko Kučič in njegova žena ter nas pogostila s pravimi domačimi dobrotami. Po obilni in dobri malici s kozarcem pristnega domačega cvička smo pohodniki nadaljevali pot čez potok Sušica. V času letošnje suše ima potok Sušica kar pravo ime, ker je bila struga potoka res popolnoma suha. Po tej poti sem poleti že večkrat šla in še nisem doživela, da bi bila struga potoka povsem brez vode. Pot smo nadaljevali proti Vinarju, vendar smo se zaradi vročine vrnili nazaj čez strugo Sušice in smo pot raje nadaljevali po njeni senčni soteski ter se počasi vzpenjali proti Zavodam nad Jeleničevimi vinogradi. Med potjo sem se v prijetnem pogovoru z znanci, ki jih že dolgo nisem videla, dobro počutila, tudi vročina me ni posebej ovirala.

ZAKLJUČEK CVIČKOVEGA POGODA
| FOTO: ARHIV PD POLOM

Pohod smo zaključili na Bajinem vrhu pri zidanici župana Mojmirja Pustoslemška in njegove žene Marinke, kjer sta nas prijazno in dobro pogostila. Ob prihodu nas je župan pozdravil s kratkim nagovorom, predsednik društva pa se je za pogostitev in dobrodošlico zahvalil obema gostiteljema. Vsi udeleženci, posebno udeleženci iz sosednjih občin, so bili s pohodom, z vremenom in vzdušjem zelo zadovoljni ter presenečeni nad tako prisrčno pogostitvijo obeh gostiteljev. Ob slovesu smo se dogovorili, da se srečamo na prihodnjem pohodu, pohodnike, ki so letošnji pohod zamudili, pa vabimo, da se nam pridružijo naslednje leto in tako bolje spoznajo lepe domače kraje, ki jih prepogosto spregledamo.

| CVETKA VURČEVIČ KOFOL

KAKO MLADI RAZMIŠLJAJO O KRUHU

Kostanjeviško **Društvo za trajnostni razvoj Terra Vera** je v času od 19. do 27. avgusta izvedlo **mednarodno mladinsko izmenjavo z naslovom Kruhapečke/Bread bakers**, namenjeno promociji domačega kruha med mladimi.

Namen izmenjave je bil osvestiti mlade ljudi o tem, da je vrednost domačega, ročno narejenega kruha, za skupnost in zdravje posameznika veliko večja od vrednosti kruha, kupljenega v trgovini. To je bila tudi glavna tema izmenjave: primerjava poti industrijsko narejenega kruha in pot kruha, izdelanega iz lokalnih žit, mletih nekje blizu našega doma. Na izmenjavi je sodelovalo 25 mladih med 18. in 30. letom iz Slovenije, Hrvaške, Madžarske, Italije in Avstrije. Glede na to, da je kruh tema, ki bi se marsikateremu mlademu zdela zelo staromodna, je bil odziv zelo dober. Nekateri so se zelo navdušeno lotili teme, presežek pa je

mogoče italijanska skupina iz pokrajine Marche, saj sta kar dva udeleženca izmenjave prišla iz družin, kjer imajo doma turistično kmetijo in gojijo tradicijo priprave domačega kruha, pic in testenin. Zato so v petek v gostilni Kmečki hram pripravili javno predstavitev tradicionalne priprave italijanskega kruha, pic in testenin, ostale dni pa smo posvetili slovenskemu, hrvaškemu, madžarskemu in avstrijskemu kruhu, spoznavali Kostanjevico na Krki in okolico. Gostje so bili navdušeni nad bogastvom kulinarčne dediščine okolja ter prijaznostjo in gostoljubnostjo domačinov. Še posebej se velja zahvaliti Toniju Žuliču, ki nam je prijazno 'odstopil' gostilno Kmečki Hram v času izmenjave. Izjemno lep sprejem smo doživeli tudi na kmetiji Mežič v Malem Podlogu, kjer smo okusili več vrst kruha in drugih dobrot, gospa Magda pa nam je pripravila pravo kulinarčno delavnico, na kateri smo se preizkusili v izdelavi

KRUHAPEČKE | FOTO: PETRA PERNE

znamenite Sončnice. Posebna izkušnja je bil tudi obisk naselja Kerinov Grm, kjer smo si na vrtu družine Hudorovac ogledali (in okusili) značilno peko kruha na odprtem ognju. Mladinska izmenjava je bila delno sofinancirana iz programa **Mladi v akciji**.

| DRUŠTVO TERRA VERA

POLETJE V GOZDU Delavnice za otroke

V vročih poletnih mesecih je Društvo za trajnostni razvoj Terra Vera organiziralo delavnico, s katero smo v prvi želeli izkoristiti naravne danosti okolja, v katerem živimo in z metodami gozdne pedagogike spodbuditi aktivacijo otrok in mladostnikov. Z aktivnostmi v naravi smo otroke spodbujali k ustvarjalnosti, krepitvi socialnih veščin, (samo)zaupanju in pripravljenosti na sodelovanje. Delavnice smo vodile Polona Černe, Tjaša Venek Požgaj in Jana Milovanović.

Prvi dan smo se zbrali pred gostilno Kos. Peš smo se odpravili čez travnike, potoke in polja proti Galeriji Božidar Jakac. V parku skulptur smo delavnice začeli z vsakodnevno pravljico joga, pri kateri so se otroci sprostili in razgibali. Nadaljevali smo s skupinsko igro, ki je temeljila na pantomimi in imitaciji glasov živali. Preko te igre so se otroci zblížali in spoznali različne poglede na živali. Naslednja naloga je bila spoznavanje rastlin, ki rastejo ob potoku Obrh in parku Forma viva. Rastline smo nabrali in jih potem s pomočjo kladiva odtiskovali na belo blago. Tako so otroci ustvarili prt, na katerem smo vsak dan imeli malico. Malica je bila sestavljena iz domačega kruha, masla, domače marmelade in sadja. Po malici je sledila igra z blatom, ki smo ga našli ob potoku. Iz blata smo izdelovali blatne hiše, se z njim porisali po telesu in preko tega spoznavali teksturo blata in njegovo uporabnost. Zaključili smo s krogom, v katerem smo si vsak dan izmenjali mnenja o delavnici, se dogovorili kje se dobimo naslednji dan in poslovlili.

Naslednji dan smo se zbrali na travniku pred Kostonjeviško jamo. Po jogi smo nadaljevali s skupinskimi igrami. Igra, pri kateri so otroci morali nabrati najljubše rastline iz okolice in jih pripeti v okvirje, je spodbudila njihovo opazovanje okolice ter tudi rastlin, ki so si jih pobližje ogledali. Ko je vsak končal z izborom, smo se usedli v krog, v katerem je vsak pokazal in opisal rastlino katero je izbral. Po igri je sledila malica. V drugem delu delavnice, smo iz drevesnih vej in listov izdelovali ladjice, katere smo spuščali po potoku Studena. Otroci so lahko opazovali kako ladjice plujejo po vodi, da je potrebna simetrija, da se ne potopijo in da so v potoku tudi prepreke, ki ladjice

| FOTO: TJAŠA VENEK POŽGAJ

zaustavijo. Reševanje le-teh je bilo še posebej zabavno. Tretji dan smo se prek Studene odpravili v bližnji gozd. Vsak otrok dobil papirnato vrečico, v katero je moral zbrati najzanimivejše rastline, stvari v gozdu. Ko so vsi napolnili svojo vrečico smo se zbrali v krogu, vsak posamezno pa je na prt razvrstil vsebino vrečice. Najdbe so bile zelo raznolike. Igra jih je spodbudila k raziskovanju gozda, zavedanju okolice in artikuliranju svojih misli. Sledila je malica. Po malici smo se razvrstili v štiri skupine. V gozdu so jih čakale štiri različne vodene naloge. Po dvajsetih minutah so se skupine zamenjale. Prva naloga je bilo izkustvo različnih tekstur gozda, preko dotika debel dreves. Druga naloga je bilo raziskovanje vonjev gozda, preko nabiranja različnih vrst rastlin in primerjave vonja. Tretja naloga je bila hoja ob vrvi s prevezo čez oči. Četrta naloga je bilo nabiranje najrazličnejših tekstur gozda. Četrti dan smo zopet obiskali park Forma viva. Delavnico smo začeli z joga. Prvi del delavnic smo preživeli ob skupinskih igrah, kot so lovljenje in skrivalnice. Po malici smo gradili hiše iz blata. Skupinsko smo zgradili hišo, ki smo jo okrasili z rastlinami iz bližnje okolice. Pri gradnji male hiše so otroci spoznali kaj pomeni prava tekstura blata za oblikovanje in kaj pomeni notranja konstrukcija na katero blato nalagamo. Sledila je naloga moj najljubši kotiček, pri kateri si je vsak moral izbrati njemu prav posebno ljub kotiček

v okolici, tam preživeti nekaj minut in poslušati, vonjati. Dan smo zaključili ob izmenjavi mnenj o najljubših kotičkih.

Zadnji dan smo se zbrali v parku pred Galerijo Božidar Jakac. Ta dan so o poteku delavnic odločali otroci. Prvi del dneva smo preživeli ob raznih skupinskih igrah, kot so igre z žogo in lovljenje. Sledila je malica. Po malici pa so pod krošnjo lipe izdelali malo mesto in uprizorili lutkovno predstavo, ki je govorila o vsakodnevni jogi v gozdu in je na nek način odražala tisto, kar so otroci v tem tednu na novo spoznali. Razšli smo se z obljubo, da se naslednje leto zopet vidimo, čeravno so najbolj vneti želeli ponovitev že kar v času krompirjevih počitnic.

| DRUŠTVO TERRA VERA

| FOTO: TJAŠA VENEK POŽGAJ

Šola ni šala

USPEŠNO SMO ZAKLJUČILI ŠOLSKO LETO 2012/13

V šolskem letu 2012/13 je bilo v našo šolo v 9 oddelkih vpisanih 190 učencev, v 2,88 oddelkih podaljšanega bivanja pa 96 otrok, oddelk jutranjega varstva je obiskovalo 15 učencev prvega razreda. Vsi učenci so šolsko leto zaključili uspešno, torej 100 %. Učenci imajo pravico obiskovati pouk in se udeleževati dejavnosti, ki jih organizira osnovna šola, zato morajo redno obiskovati pouk v okviru obveznega programa ter izpolnjevati obveznosti in naloge, določene z akti osnovne šole. Povprečni šolski obisk učencev je bil 95,32 odstoten. Pri realizaciji programa smo pri vseh predmetih dosegli več kot 95-odstotno izvedbo, prav tako pri dnevih dejavnosti.

Letos smo sedmič izvedli nacionalno preverjanje znanja za učence 9. razreda iz slovenščine in matematike ter tretjega predmeta, tokrat angleščine. Udeležba je bila za vse obvezna, tako da je preizkus v rednem in naknadnem roku opravljalo 21 učencev. Naši učenci so v povprečju dosegli več kot dve odstotni točki višji rezultat od državnega povprečja.

Predmet	Število učencev	% uspešnosti naših učencev	% drž. povprečje
SLO	20	56 %	51,77 %
TJA	21	67,24 %	64,39 %
MAT	21	55,24 %	55,26 %
Povprečje		59,49 %	57,14 %

Projekti

Projekt Individualizacija in personalizacija pouka s pomočjo opreme IKT smo zaključili v soboto, 16. marca 2013, na OŠ Brežice s konferenco, ki so se je udeležili tudi predstavniki ministrstva za izobraževanje, znanost in šport ter Zavoda RS za šolstvo. Projekt je bil namenjen razvijanju in preizkušanju novih didaktičnih in organizacijskih pristopov, povezanih z uporabo IKT, in sicer na področju individualizacije in personalizacije pouka pri učencih OŠ (nadarjenih, učencih iz manj spodbudnega okolja, tujcih ...) in učencih OŠPP. Sodelovali so učitelji zgodovine in geografije, slovenščine in angleščine, vključena je bila tudi učiteljica razrednega pouka. K projektu smo pritegnili učence zadnjega triletja (nadarjeni), skupaj jih je sodelovalo 11 (sedem učencev 9. razreda in 4 učenci 6. razreda). Učenci so se vključevali glede na svoj interes in nato s posameznega področja izbrali tudi naloge, ki so se jim zdele zanimive. Naslov našega učnega sklopa je bil BAJKE IN KULTURNA DEDIŠČINA. Povezali smo različna predmetna področja (zgodovina, geografija, slovenščina,

angleščina). V učnem sklopu so učenci:

- spoznavali domačo pokrajino skozi čas, hkrati pa se seznanjali z naravnimi in družbeno-geografskimi značilnostmi krajev pod Gorjanci,
- razvijali pozitiven odnos do tradicije ter razumevanja pomena ohranjanja kulturne dediščine,
- spoznavali dogodke, povezane z gradovi, brali, poslušali in poustvarjali pripovedi gorjanske krajine v besedi, igri in fotografiji.

O tem lahko več preberete ter si ogledate tudi naše izdelke ter film GOSPODIČNA v slovenščini in angleščini, ki so ga naši učenci posneli v okviru projekta, na spletnem naslovu <http://www.osgorjup.si/v2/projekti/projekt.html>.

Projekt EKOŠOLA

Za pridobitev oziroma ohranitev **ZELENE ZASTAVE** smo morali v šolskem letu 2012/13 izbrati tri obvezne projekte, eno ozaveščevalno akcijo in eno zbiralno akcijo na ravni celotne šole, obravnavo enega tematskega sklopa (izbirne aktivnosti) in poravnati pristoj-

bino za šolsko leto 2012/13. Vključeni smo bili v Ekopaket, Ekokviz za OŠ, Ekobranje za ekoživljenje, Likovni natečaj – prednovoletni čas in Ekodetek-tivi. Izbrali smo še 3 ozaveščevalne in zbiralne akcije: zbiranje starega papirja, plastičnih zamaškov ter izrabljenih kartuš in tonerjev.

Pri malici in kosilu smo ločeno zbirali odpadno kartonsko embalažo za mleko in sokove ter jo odlagali v zabojnike za odpadno embalažo. V Ekokvizu so sodelovali učenci od 6. do 8. razreda. Šest ekip se je pomerilo na tekmovanju, a niso prišle v ožji izbor. Ekobralno značko je letos osvojilo skupno 81 učencev. Izbrana skupina ekodetekti-vov (4. in 5. razred) je skrbno nadzirala ekološko vedenje naših učencev in nato poročala ekokoordinatorici. Odpadni papir smo zbirali dvakrat: v oktobru so učenci 6. razreda zbrali 4.820 kg in denar namenili za organizacijo zimске šole v naravi, v aprilu pa so devetošolci zbrali kar 11.040 kg papirja, izkupiček pa namenili za valetu.

Projekt BRALNA PISMENOST

Za šolski projekt Bralna pismenost smo se odločili, da bi učenci izboljšali bralno razumevanje po vsej vertikalni OŠ in razvijali spretnost uporabe različnih bralnih strategij. Strokovni tim je izdelal akcijski načrt in si zastavil raziskovalno vprašanje: **KAKO Z NAČRTRNO RABO RAZLIČNIH BRALNIH STRATEGIJ UČENCI PRIDOBIJO BRALNE NAVADE IN IZBOLJŠAJO BRALNO PISMENOST?** S projektom smo želeli predvsem:

- spodbujati stalno in načrtno delo doma in v šoli,
- izboljšati kakovost družinskega branja,
- predstaviti izbor različnih bralnih strategij v šoli,
- izboljšati tehnike branja doma in v šoli,
- razvijati sposobnosti razumevanja prebranega doma in v šoli,
- spodbujati k pogostejšemu poustvarjalnem delu po prebranem besedilu doma in v šoli,
- učence usposobiti za uporabo usvojenih strategij v novih situacijah v vsakdanjem življenju.

V akcijskem načrtu smo določili dejavnosti in pot do cilja ter naloge posameznih deležnikov.

V mesecu februarju smo med učenci izvedli anketo o bralni pismenosti,

projekt smo predstavili tudi staršem. Bralno pismenost smo načrtno izvajali pri vseh predmetih od marca dalje, vsak dan vsaj 10 minut, ob zaključku projekta v tem šolskem letu pa so razredniki skupaj z učenci izvedli delavnico za starše in učence Knjiga nas povezuje. S projektom bomo nadaljevali tudi v novem šolskem letu.

Projekt ZDRAV ŽIVLJENJSKI SLOG

Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki je v projektu, ki ga vodi in sofinancira **Zavod za šport Republike Slovenije** Planica, sodelovala že tretje leto. Vrednost triletnega projekta je znašala več kot 43.000 EUR. Cilj projekta je spodbujati osnovnošolske otroke k oblikovanju zdravega življenjskega sloga s pomočjo dodatne športne dejavnosti, zagotoviti zainteresiranim učencem 5 ur športne dejavnosti na teden in odpravljati posledice negativnih vplivov sodobnega načina življenja. Letos je od 190 učencev ta program obiskovalo 168 učencev. V prvem in drugem letu izvajanja je bilo v projekt vpisanih 86 % naših učencev, v minulem šolskem letu pa kar 88,5 %. Udeležba na rednih urah in sobotnih vadbah je bila velika, saj smo poskrbeli za zanimive vsebine in tekmovalno vzdušje. Brezplačna celoletna vadba ali izkušnji, kot sta bili obisk Vodnega mesta Atlantis in ogled tekmovanja za Zlato lisico, pa so za marsikaterega otroka pomenile tudi edinstveno priložnost za tovrstni športni užitek. Pri realizaciji programa so nam pomagala tudi številna društva, med njimi OK Kostanjevica na Krki, Planinsko društvo Polom Kostanjevica na Krki, Konjeniško društvo Gorjanska konjenica, ŠD SPORTI, Atletski klub Sporti Kostanjevica na Krki, NK Krško, ŠD Kostanjevica na Krki. Vsem iskrena hvala za pomoč.

V projekt **ZDRAVA ŠOLA** smo bili vključeni peto leto, rdeča nit letošnjih dejavnosti pa so bile Vrednote. Na to temo smo pripravili tudi naravoslovni dan za učence od 6. do 9. razreda.

TEKMOVANJA IZ ZNANJA

V šolskem letu 2012/13 so naši učenci osvojili številna priznanja na tekmovanjih iz znanja. Po kategorijah so osvojili:

Vrsta priznanja	Število priznanj
BRONASTA PRIZNANJA	76
SREBRNA PRIZNANJA	18
ZLATA PRIZNANJA	4
SKUPAJ	98

Zlata priznanja so na državnih tekmovanjih osvojili trije devetošolci: **JAN STRAJNAR** iz angleščine in biologije, **BLAZKA KRAŠOVEC** iz zgodovine in diabetesa, **LINA JERELE** iz nemščine.

Dve zlati priznanji pa so osvojili tudi člani turističnega podmladka na tekmovanju **TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA**. Tjaša Čukajne, Blažka Krašovec, Katja Štefanič, Jaka Štokar, Domen Rostohar, Jan Strajnar in Lina Jerele so sodelovali na turističnem festivalu na temo Potuj z jezikom. Najprej so morali napisati seminarsko nalogo, ki so ji dali naslov Po poteh Uskokov. V njej so predstavili dve značilni jedi, ki so ju v preteklosti pripravljali na Malencah in v Črneči vasi, ju vpletli v zgodbo, iz katere so ustvarili turistični proizvod, ki naj bi ga ponujali obiskovalcem Kostanjevice. Jan in Domen sta se posebej za to priložnost domislila računalniške in zabavne igrice z naslovom Po poteh Uskokov, namenjene vsem, ki bodo o kulturi Uskokov hoteli vedeti kaj več. Vse, kar so ustvarili v šoli, so morali predstaviti še na regijskem srečanju turističnih skupin v Novem mestu, na turistični tržnici. Na srečanju so predstavili koruzno vlivanko z Malenc in cop na lop iz Črneče vasi, v njihovem uskoškem, čačarskem jeziku. Drugo zlato priznanje in s tem udeležbo na državnem srečanju turističnih skupin v Mariboru pa so nam podelili za najlepšo stojnico. Tudi z državnega srečanja smo se vrnili z nagrado. Turistično društvo Slovenska Bistrica-Poljčane nas je nagradilo z

TURIZMU POMAGA LASTNA GLAVA
| FOTO: ARHIV OŠ JOŽE GORJUP

enodnevnim potepanjem po njihovih turističnih lokacijah.

ŠPORTNA TEKMOVANJA v drugem polletju

ODBOJKA ST. UČENCI, četrtfinale državne prvenstva, Maribor, 5. 2. 2013, **3. MESTO**

ODBOJKA ML. UČENCI, področno, Kostanjevica na Krki, 8. 4. 2013, **1. MESTO**

ATLETIKA POSAMIČNO, občinsko, Kostanjevica na Krki, 16. 5. 2013

1. mesto:

Domen Rostohar – 300 m, Jan Strajnar – krogla, Žiga Juršič – 1000 m, Katja Zagorc – krogla

Eva Krajnc – vortex, Lara Njegač – 600 m

2. mesto:

Erik Grubar – daljina, Tajda Unetič – krogla, Blažka Krašovec – 300 m, Pia Urbanč – daljina

Sara Miklavž – višina, Janja Lenič – vortex, štafeta 4 x 100 m učenci

3. mesto

Aljaž Urbanč – 1000 m, Miha Štokar – vortex, Nika Kostanjšek – vortex

ATLETIKA, področno, 28. 5. 2013, Brežice

1. mesto: Tajda Unetič

2. mesto: Domen Rostohar – 300 m, Jan Strajnar – krogla, Žiga Juršič – 1000 m, Erik Grubar – daljina, Žan Abram – vortex, Katja Zagorc – krogla, štafeta 4 x 100 m učenci

ATLETIKA, državno, 5. 6. 2013, Koper

10. mesto: Jan Strajnar, krogla

ATLETIKA – TROBOJ, občinsko, 29. 5. 2013, Senovo

1. mesto: Nika Kovačič, Enej Unetič

2. mesto: Nino Polovič

ATLETIKA – TROBOJ, področno, 6. 6. 2013, Brežice

1. mesto: Enej Unetič

3. mesto: Nino Polovič

7. mesto: Taja Kržičnik

ODBOJKA NA MIVKI ST. UČENKE, občinsko, Brestanica, 29. 5. 2013, **4. MESTO**

ODBOJKA NA MIVKI ST. UČENCI, področno, Kostanjevica na Krki, 17. 6. 2013, **1. MESTO**

ODBOJKA | FOTO: ARHIV OŠ JOŽE GORJUP

Bralne značke

Učenci so imeli priložnost usvajati različne bralne značke. Priznanja smo podelili na zaključni prireditvi 17. 5. 2013, ko je učencem značke predal dramski igralec Matija Stipanič.

Število slov. BZ	Število EKO BZ	Število angl. BZ	Število nem. BZ
129	78	20	14

Sodelovanje na natečajih

Evropa v šoli

Nacionalni odbor natečaja Evropa v šoli je letos pripravil že štirinajsti razpis z naslovom Kot evropski državljani pravice in priložnosti imam – kako dobro jih poznam? Na natečaju sta bili nagrajeni Nika Kovačič, 2. razred, s sliko Prijatelj iz Afrike v mojem razredu in Ana Kekič, 4. razred, s sliko z naslovom V objemu Evrope.

Na likovnem natečaju Civilne zaščite Naravne in druge nesreče je nagrado prejel Nejc Pucelj iz 3. razreda, uspešno pa smo se udeležili tudi likovnega natečaja Vojašnice Cerklje ob Krki z naslovom Ko bom velik, bom pilot.

Preventivne akcije

Preventivni projekt Policist Leon svetuje je potekal v sodelovanju s Policijsko upravo Novo mesto. Policist Drago Butara je s svojimi službenimi kolegi obiskoval učence 5. razreda ter jim na zabaven in poučen način prikazoval nevarnosti in pasti, ki jim pretijo na poti v šolo ter v prostem času in jih poučil, kako ravnati v različnih situacijah in kam se obrniti po pomoč.

V projektu Varno s soncem je sodeloval 4. razred. Učenci in njihovi starši so bili seznanjeni s problematiko preventivnega ravnanja pred škodljivim delovanjem sončnih žarkov.

Preventivni program Zdravi zobje je projekt, ki ga vodi ZD Krško in je odlična podpora zdravega razvoja otrok. Redno so izvajali tako želiranje kot preverjanje čistoče zob, pa tudi preventivne zobozdravstvene preglede. Uspešnost projekta je zelo povezana z družinsko kulturo in odnosom do higiene ter s skrbjo za zdrave, čiste zobe. Učence je treba nenehno spodbujati k umivanju zob in opozarjati na pravilno umivanje zob. Kljub vsakodnevnim spodbudam učencem, pogovorom na roditelskih sestankih in pisnim vabilom na obravnavo v zobni kabinet ZD Krško je bila kultura zobne higiene na nizki ravni oziroma nezadovoljiva in smo glede zobne higiene med zadnjimi šolami v občinah Krško in Kostanjevica na Krki.

Valeta

Z zaključno slovesnostjo, valetu, se je poslovila še ena generacija naših učencev. Slovesno smo jim podelili zadnja šolska spričevala ter pohvale in priznanja. Za ŠPORTNIKA GENERACIJE sta bila letos razglašena Jan Strajnar in Erik Grubar, za NAJ UČENCA GENERACIJE, ki je zaključila osnovnošolsko izobraževanje, pa sta bila izbrana Jan Strajnar in Blažka Krašovec.

Jan STRAJNAR je osvojil zlato priznanje iz angleščine in zlato iz biologije, srebrno Cankarjevo priznanje, srebrno priznanje iz kemije, bronasto in srebrno Vegovo priznanje, bronasto iz logike in fizike, osvojil je nemško bralno značko in zlato bralno značko iz angleščine, opravil slovensko bralno značko in si pridobil naziv Zlati bralec, v skupini osvojil 2 zlati priznanji na državnem festivalu Turizmu pomaga lastna glava, se udeležil otroškega parlamenta in se uvrstil v finale kviza Mladi genialci.

Blažka KRAŠOVEC je osvojila zlato priznanje iz diabetesa in zlato iz zgodovine, zlato priznanje iz angleške bralne značke, srebrno priznanje iz biologije in Vesele šole, bronasto Cankarjevo priznanje, bronasto priznanje iz kemije, fizike in matematike, osvojila angleško in slovensko bralno značko ter dobila naziv Zlati bralec ter v skupini osvojila 2 zlati priznanji na državnem festivalu Turizmu pomaga lastna glava.

Šole v naravi, tabori, tečaji, izpiti

Poletno šolo v naravi smo izvedli v Nezezinah od 8. do 13. junija 2013. Učenci 4. razreda so usvajali plavalno abecedo

VALETA | FOTO: ARHIV OŠ JOŽE GORJUP

in osvojili znanje, ki ga potrebujejo kot plavalci. Vključili smo tudi naravoslovne in družbene vsebine, ki so se navezovale na primorski svet in vodo.

Izvedli smo še Športno-naravoslovni tabor za 8. razred z veslanjem, s kolesarjenjem, pohodi in tečajem prve pomoči ter Športno-naravoslovni tabor za 1. razred. Zadnja junijska dneva so si prvošolci v okviru tabora med drugim ogledali Kostanjeviško jamo, kolesarili do kostanjeviškega samostana, si ogledali razstavo v samostanski cerkvi. Naučili so se nekaj taborniških veščin (postavljanje in kurjenje ognja, spoznali taborniške znake in izvedli orientacijski pohod). In seveda pogumno, brez staršev, prespali v šoli.

Plavalni tečaj za učence drugega razreda je potekal od 31. maja do 6. junija 2013 v Termah Čatež. Izvedli smo 20-urni program, tečaj je obiskovalo vseh 19 učencev. Po petih dneh intenzivne in uspešne šole plavanja je 11 učencev osvojilo naziv plavalec (preplavajo razdaljo 50 m), 2 učenca preplavata razdaljo 25 m. Trinajst učencev je tako osvojilo priznanje zlati konjiček, 1 učenec je osvojil srebrnega konjička, ker zmore preplavati 8 m. Pet učencev je dobro prilagojenih na vodo, zato so osvojili bronastega konjička.

Plesni tečaj za učence devetega razreda je vodil predstavnik Plesnega centra Dolenjske. Obiskovali so ga učenci 9. in nekaj soplesalcev iz 8. razreda. Svoje plesno znanje so pokazali ob Gorjupovem literarnem večeru in na valeti.

Kolesarski izpit je v letošnjem šolskem letu uspešno opravilo vseh 25 učencev 5. razreda. Izvedba kolesarskega izpita je zajemala: teoretični del, izpit iz teorije, praktično usposabljanje na poligonu in praktično usposabljanje na prometnih površinah.

GORJUPOV VEČER
| FOTO: ARHIV OŠ JOŽE GORJUP

LETNA ŠOLA V NARAVI
| FOTO: ARHIV OŠ JOŽE GORJUP

NOVO ŠOLSKO LETO 2013/14

smo letos začeli 2. septembra 2013 ob 8.00. Vozni red prevozov ostaja enak kot do sedaj. Za prvošolce sprejem ob 10. uri.

PORAJAJOČA SE PISMENOST
| FOTO: ARHIV OŠ JOŽE GORJUP

Proslave in prireditve v drugem polletju

7. 2. 2013	Proslava ob Kulturnem prazniku, predstava „Noč, ko je ugasnilo sonce“	Šolska in občinska proslava, OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
14. 2. 2013	Zaključek projekta Živimo zdravo	OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
5. 3. 2013	Srečanje Civilne zaščite Posavja	Nastop učencev v Lamutovem likovnem salonu
13. 3. 2013	Območno srečanje gledaliških skupin	Nastop devetošolcev v Podbočju
22. 3. 2013	Območna revija otroških PZ	Nastop naših pevcev na OŠ Raka
27. 3. 2013	Proslava ob materinskem dnevu „Škripa – škrapa“	Nastop za mamice, OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
5. 4. 2013		
6. 4. 2013	Intenzivne vaje MPZ	OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
11. 4. 2013	Območna revija MPZ	Nastop naših pevcev v Kulturnem domu Krško
26. 4. 2013	24. otroški extempore „Naplavine“	
Sodelovalo je 90 učencev iz 32 osnovnih šol.	Galerija Božidar Jakac in OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki	
17. 5. 2013	Podelitev bralne značke, nastop igralca Matije Stipaniča.	OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
31. 5. 2013	9. Gorjupov literarni večer z naslovom NIVSENEVSEJAJE VREDNO TE. Predstavili so se pesniki s svojimi pesmimi, plesalke so dvorano ogrele z ritmi jazza, Jaka in Lina sta med občinstvo spustila sladke zvoke saksofona in flavte, vse skupaj pa so začinili devetošolci z začetnim plesom četvorke in zaključno Kreslino pesmijo.	OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki
20. 6. 2013	Nagradni izlet za najuspešnejše učence in člane MPZ	Celje
21. 6. 2013 24. 6. 2013	Proslava in podelitev opisnih ocen za 1. triletje ter spričeval, priznanj in pohval za vse preostale razrede.	OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki

PORAJAJOČA SE PISMENOST V VRTCU

V šolskem letu 2012/13 se je kostanjeviški vrtec vključil v odmeven projekt Porajajoča se pismenost, nad katerim budno bedi Zavod za šolstvo Novo mesto. Priključili smo se šolskemu projektu Bralna pismenost in s tem zajeli vso populacijo otrok od predšolskih do osnovnošolskih. Zavod za šolstvo je omogočil dodatno izobraževanje za strokovne delavce, ki so izvajali projekt. Tudi naše zaposlene strokovne delavke so se pridno izobraževale in v vsakodnevno delo vnašale nove tehnike in metode razvijanja predšolskih bralnih in pisalnih spretnosti. V vseh skupinah so vzgojiteljice izvedle niz dejavnosti za krepitev govornega in besednega izražanja najmlajših. Sodelovali smo z zunanjimi sodelavci in ustanovami. Najmlajše otroke sta redno obiskovali pravljíčarki Alenka Jakovina in Klavdija Možgan Šiško iz Valvasorjeve knjižnice, pogosto smo tudi sami obiskovali knjižnico in sodelovali v njihovih delavnicah. Ustvarili smo lastno knjigo in jo ob pomoči ilustratorke Janje Baznik likovno uredili. V vzgojnih skupinah smo izvedli predšolsko bralno značko, palčke bralčke pa nam je ob zaključku bralne značke podelil slovenski igralec iz domačih logov, Matija Stipanič.

POLETNI UTRIP V GALERIJI BOŽIDAR JAKAC

NAD NOVO POSTAVITVIJO JE BILA NAVDUŠENA TUDI AVTORJEVA VNUKINJA TATJANA KRALJ | FOTO: MATEJ JORDAN

V času od prejšnje številke pa do izida Kostanjeviških novic, ki jih držite v rokah, se je v Galeriji Božidar Jakac odvijalo zelo bogato dogajanje. Tudi letos smo se vključili v vseslovensko akcijo Poletna muzejska noč, ki je potekala 15. junija. Med 18. in 24. uro smo izvedli ustvarjalno delavnico, odprli novo postavitev stalne razstave del Toneta Kralja in večer zaokrožili z izvrstnim koncertom pianista Bojana Goriška. Tone Kralj sodi z Božidarjem Jakcem in Jožetom Gorjupom v krog umetnikov, s katerimi je Galerija Božidar Jakac začela svoje poslanstvo na muzejskem področju. Razstava njegovih del je namreč v naši ustanovi na ogled že od odprtja umetnostnega muzeja. V letu 2000 je doživela prvo veliko preureditev, sedanja, nova postavitev, pa vključuje 88 umetniških eksponatov, pri čemer smo si nekaj temeljnih del sposodili tudi od sorodnih institucij (Moderna galerija Ljubljana, Muzej in galerije mesta Ljubljane, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Slovenski etnografski muzej in Umetnostna galerija Maribor). Razstava je postavljena kronološko, močnejši poudarki so na obdobju študijskega izpopolnjevanja v zgodnjih dvajsetih letih, v začetku tridesetih je predvsem s temo portreta temeljiteje predstavljena njegova „novostvarnostna“ usmeritev, dodanih je tudi nekaj del z z Kralja značilno socialnokritično

noto. V obdobju po II. sv. vojni smo v ospredje postavili ilustratorski ciklus ter lesoreze, predvsem iz cikla Zemlja, ki ga smiselno zaključuje preplet tematik pusta in svatbe, s katerim se je Tone Kralj ukvarjal skozi celoten opus. Poleg družinskih portretov prevladuje motivika zgodovinskih prizorov kmečkih uporov in vojn, kmečkega in delavskega življenja ter biblijski prizori in ilustracije. V razstavo smo umestili tudi dokumentarec o življenju in delu Toneta Kralja, ki sta ga v produkciji občine Do-

bropolje posnela dr. Igor Kranjec in Sašo Vrabič. Razstava sodi tako zaradi izbora del kot tudi zaradi kakovostne razsvetljave in skrbno urejenega razstavnega prostora med najboljše likovne postavitve v našem in tudi širšem prostoru, ki je resnično vredna velike pozornosti obiskovalcev, v Galeriji Božidar Jakac pa smo lahko ponosni, da smo preureditev uspeli, kljub skopim finančnim okvirom, izpeljati na tako visoki kakovostni ravni. V jesenskem obdobju bomo poskrbeli še za nekatere dopolnitve, ki bodo olajšale spoznavanje Kraljevih del senzorno oviranim – gre zlasti za slepe in slabovidne ter vse, ki imajo težave s sluhom. Že ob odprtju pa smo izdali tudi serijo sestavljanek, ki jih bomo kot didaktični pripomoček uporabljali ob izvajanju pedagoških programov.

V prostoru nekdanje samostanske cerkve smo na svetovni dan muzejev, 18. maja, odprli razstavo slik Marjana Gumilarja, ki jo je z besedilom v katalogu pospremil dr. Stojan Pelko. Ta je med drugim zapisal: „Kaj nam pokaže in pove razstava Marjana Gumilarja v kostanjeviški cerkvi? Križev pot slike. Proces, kako gre slika skozi faze trpljenja, rezanja in mučenja, da bi šele skozi skrajno redukcijo, na robu abstrakcije, dosegla sublimnost, ki se lahko kosa s časom, spleza na oltar in seže čez. Da bi reducirala sliko na njene temeljne sestav-

MARIJAN GUMILAR | FOTO: MATEJ JORDAN

vine, jo Gumilarju ni treba ne rezati ne multiplicirati, ampak njen križev pot pokaže v njej sami. Nato pa proces, ki ga je mogoče zaznati že znotraj posamezne slike, še povnanji v prostor in razpre na posamezne sekvence. V trenutku, ko postaviš skupaj (več kot) dve sliki, ko iniciiraš (vsaj) dva reza, se ne odpre le vprašanje prostorskega sosledja (levo, desno) in časovnega sosledja (prej, potem), temveč se zgodi predvsem in najprej vprašanja onstrana: fizika se izdolbe z metafiziko, svet zmore v sebi najti rez do svetega. Na praznem oltarju kostanjeviške samostanske cerkve je slikarstvo Marjana Gumilarja reducirano na svoje temeljne sestavine: črna, bela, poteza, ploskev, svetloba, odblesk – in naš pogled. Cerkev je tu postavljena na glavo, saj na najbolj sveto mesto svojega obreda ne postavlja boga-umetnika, ampak vernika-gledalca. Razstava bo na ogled do 27. oktobra 2013.

Prostore lapidarija sta v pozni pomladi in poletju obogatili razstavi dveh pomembnih kiparjev. Damijan Kracina kot predstavnik mlajše generacije, ki v tem času dejavno soustvarja slovenski likovni prostor, in Janez Lenassi, umetnik, ki je s svojim ustvarjanjem v slovenskem kiparstvu 2. pol. 20. stoletja pustil neizbrisno sled. Damijan Kracina je na slovensko likovno sceno vstopil že v času študija na ljubljanski likovni akademiji v devetdesetih letih. To je bil čas, ko so se umetniki intenzivno odzivali na vse bolj pereče ekološke probleme v okolju, med drugim tudi s problematiziranjem ogroženosti živalskih vrst. Ta temati-

ka je Damijana Kracino pritegnila do te mere, da je sredi devetdesetih let v Galeriji Kapelica pripravil samostojno razstavo na to temo z naslovom „Kracina TV“. Od tedaj je tej temi zvest vse do danes, kar potrjujejo razstave, ki so ji med drugimi sledile vselej nove (ZOO, Aquarium, Galapagos, Animal Tour, Sanitarium), vse do zadnje z naslovom V letu kačjega pastirja/In the year of Dragonfly, ki jo je zasnoval za prostoro lapidarija Galerije Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki.

Janez Lenassi je umetnik, ki je bil življenjsko in ustvarjalno zakoreninjen v ambient slovenske Istre in to spoznanje mu je opredeljevalo celoten kiparski opus. Soočanje in možnost vpogleda v izbor večdesetletnega Lenassijevega kiparskega snovanja, njegovega vztrajanja na začrtani ustvarjalni poti raziskovanja, analiziranja in sintetiziranja, dokazuje avtorsko enovit opus – kljub logičnim evlucijskim premenam – ter tudi enovito idejno vsebinsko in sporočilno dimenzijo, vedno pogojeno s praznizvom življenja in vsega danega v naravi, s čimer je opredeljena njegova intimna namera n kvaliteti odnosov do materiala, prostora in časa. Lenassi je kot pobudnik izvajanja kiparskih simpozijev Forma viva tesno povezan tudi s kostanjeviškim prostorom in kulturnim utripom v njem, kljub temu da kot kipar ni tu nikoli dejavno sodeloval. Razstava bo na ogled do 15. septembra 2013.

V Lamutovem likovnem salonu smo med 24. majem in 7. julijem spoznali Rajka Čubra. V Brestanici živeči akademski slikar „si je kot osnovno

idejo konceptualne postavitev v salonu zastavil naslikana platna postaviti eno ob drugo ter tako v prostor umestiti podobo linije, ki simbolično zaznamuje njegovo življenjsko pot.“ Kustos razstave Goran Milovanović pa je v katalogu zapisal tudi: „Kljub temu da je Čuber ob tej priložnosti naslikal svoje življenje takorekoč na mah, je na platna zavestno inkorporiral komponente, ki so tvorili akcente njegovih stilnih opredelitev določenih zgodnejših obdobj. Ambientalna postavitev se je tako zlila v eno samo sliko, v eno podobo. Temu je prilagodil tudi kolorit. Vsi odtenki intenzivno rdeče z izrazito tonsko nemirnim ozadjem, kjer pogosto kot kontrapunkt poudarjajoče globine nastopajo odtenki modre, prehajajo skozi umetnikovo življenjsko pot v personifikacijo njegove biti, njegovega izkustva.“

Še do 22. septembra pa bo v razstavišču na ogled dokumentarna razstava dr. Žive Deu, Arhitektura domov znanih Slovencev. Razstava nam skozi izbrano gradivo govori tako o znamenitih ljudeh, ki so s svojim znanstvenim ali ustvarjalnim delom zaznamovali slovenski kulturni prostor, kakor tudi o arhitekturah stavb, povezanih z njimi. Govori pa nam tudi o prostoru, znotraj katerega svojo matično javno službo opravlja umetnostni muzej Galerija Božidar Jakac. Izbor predstavljenih osebnosti je bil namreč narejen z mislijo, da je razstava lahko razumljena kot povabilo obiskovalcem, naj po ogledu predstavitev v razstavišču svojo pot nadaljujejo: najprej v staro mestno jedro Kostanjevice na Krki, ki je rojstni

DAMIJAN KRACINA | FOTO: MATEJ JORDAN

AVTORICA RAZSAVE ŽIVA DEU
| FOTO: MATEJ JORDAN

UDELEŽENCI FORME VIVE 2013, MITJA STANEK, LILI POBORNIKOVA IN DONALD BUGLASS | FOTO: **MATEJ JORDAN**

kraj dr. Ivana Oražna, nato v Galerijo Božidar Jakac kot simbolni dom Božidarja Jakca in Toneta Kralja ter nato še v preostale prostore, od koder prihajajo na razstavi predstavljene znamenite Slovenke in znameniti Slovenci. 11. septembra 2013 ob 18. uri bo imela

avtorica strokovno predavanje, na katerem nam bo predstavila tako svoje raziskovalno delo, ki je privedlo do izdaje dveh obsežnih znanstvenih monografij in do pričujoče razstave, spregovorila pa bo tudi o pomenu varovanja in kakovostnega prenavljanja stavbne dediščine

za ohranitev naše identitete. Po dveletnem zatišju je v letošnjem juliju ponovno zaživela Forma viva. Park skulptur je danes bogatejši za tri dela: Ladjo Donalda Buglassa iz Nove Zelandije, Cvetje Liliye Pobornikove iz Bolgarije in QR kodo domačega umetni-

DELAVNICA NA TEMO MOJ SVET | FOTO: **GORAN MILOVANOVIĆ**

ka, Mitje Staneka.

Za jubilejni 25. mednarodni simpozij kiparjev Forma viva 2013 v Kostanjevici na Krki smo letos prejeli kar 124 vlog kiparjev iz 39 držav sveta, kar samo utruje prepoznavnost simpozija v svetovnem merilu ter nam daje dodaten motiv za delo v prihodnje.

„Kljub različnim slogovnim in generacijskim opredelitvam lahko zaključimo, da tudi na letošnjem simpoziju vsaj v dveh primerih nadaljujemo konstruktivistično smer, ki nas je spremljala že leta 2011, skupna točka vseh letošnjih udeležencev pa je nekoliko intenzivnejša karbonizacija lesa, ki skulpturam dodaja značilno črno patino,“ je zapisal kustos Goran Milovanović.

Bogat razstavni program je vedno dobro izhodišče za pedagoške programe. Ti so potekali skozi celoten maj in junij z najavljenimi skupinami iz šol, ob tem pa smo izvajali tudi Ustvarjalnice, ki so popestrile šolske in počitniške dneve otrok iz Kostanjevice na Krki in okolice. V delu programov so sodelovali tudi umetniki; tako smo delavnice izvajali z Rajkom Čubrom, Matejo Kavčič, konec avgusta je bila z nami dr. Živa Deu, del programa pa so soustvarjale tudi Polona Černe, Alja Fir in Urška Kuplenik. Zelo uspešno pa smo ponovno izpeljali

kiparsko delavnico, ki je potekala med 8. in 12. julijem pod mentorskim vodstvom Valterja Rabiča. Enajst udeležencev je ustvarilo kiparsko delo na temo Moj svet. Kipe so ustvarili s tehniko papirmašeja. V bron patinirana dela so do konca avgusta krasila pritlični hodnik vhodnega trakta stavbe Galerije Božidar Jakac.

Poletni utrip Galerije Božidar Jakac so letos poživljali koncerti. Že v začetku sem omenila klavirski recital Bojana Goriška, s katerim smo zaokrožili letošnjo Poletno muzejsko noč. Gorišek nam je pripravil do vseh podrobnosti domišljen koncert, in tako kot prvi pianist izvedel koncert v nekdanji samostanski cerkvi. Premišljeno izbrani program je odlično izzvenel v tem izjemnem ambientu, številne obiskovalce pa so zvoki, ki so nežno zapolnjevali prostor, kar začarali. Koncertni cikel smo nato nadaljevali s štirimi dogodki ob letošnji Formi vivi. V prostoru nekdanje samostanske cerkve so se nam predstavili Matija Dedić na klavirju, Dubravko Lapaine z didgeridooji, skupina Tori trio (Jure Tori, harmonika; Eduardo Contizanetti, kitara; Ewarl Oberleitner, kontrabas) in Boris Šinigoj na renesančni in baročni lutnji. V celoti gledano smo na koncertih poslušali

tako staro kot tudi sodobno glasbo, pri ustvarjanju programa pa smo imeli v mislih predvsem to, da je glasba primerena za prostor nekdanje samostanske cerkve, saj imamo srečo, da upravljamo z enim najlepših in tudi akustično izjemno kvalitetnih prostorov. Kar je gotovo velik izziv tako nam, ki kreiramo program, kot tudi glasbenikom, ki se predstavijo s svojimi izvedbami. In ne nazadnje tudi vam, ki nam „odgovorite“ s svojim obiskom. Letošnje glasbeno dogajanje bomo zaokrožili s koncertom flavtistke Jurke Zoroja in harfistke Anje Gaberc. Če bo to Zorojevi prvi nastop pri nas, pa smo Anjo Gaberc že poslušali. Navdušila nas je ob predstavitvi nove postavitve grafik v Grafičnem kabinetu Bogdana Borčiča.

Prepričana sem, da bosta glasbenici tudi tokrat kot duet izvrstni, zato vas, poleg že običajnega povabila na naše likovne razstave, tokrat v soboto, 14. septembra, ob 19. uri vabim tudi na koncertni dogodek!

Dogajanje v Galeriji Božidar Jakac pa vam skušamo približati tudi skozi našo internetno stran, Facebook in Twitter. Vabljeni torej tudi v galerijsko medmrežje!

| HELENA ROŽMAN

KONCERT SKUPINE TORI TRIO | FOTO: MATEJ JORDAN

KNJIŽNICA POLETI - V SLIKAH

ESAD BABAČIĆ IN AHMED BURIĆ | FOTO: **MATEJ JORDAN**

Sarajevčan Ahmed Burić, pesnik, glasbenik, pronicljiv in cenjen novinar ter prevajalec iz slovenskega jezika, je bil junija gost rezidenčnega programa, ki je plod sodelovanja med Založbo Goga in organizacijo Traduki. 17. junija smo ga imeli priložnost spoznati tudi v Kostanjevici. V pogovoru – neposrednem, iskrenem in nostalgичnem, ki ga je vodil Esad Babačić, tudi sam poseben poet in človek, ki ga z Ahmedom ne veže le ustvarjalna bližina, kot sama pravita, sta brata po umetnosti. Brez dvoma je poseben čar večeru dal tudi ambient, dvorišče nekdanje restavracije Pod Gorjanci.

ANŽE LOGAR | FOTO: **MATEJ JORDAN**

Anže Logar, inženir lesarstva, priznan izdelovalec pletenj ter drugih plovil, ki na Bledu nadaljuje obrt svojih prednikov, je v zanimivem in predvsem praktičnem pogovoru spregovoril o dragocenosti ohranjanja lesenih plovil in njihovih prednostih v uporabi.

PILATES | FOTO: **BOŠTJAN COLARIČ**

Pilates je nežna, a hkrati zelo učinkovita vadba. V naravi, ob Krki, pod vodstvom Sandre Jerele je sploh krasno, smo pritrčili vsak julijski četrtek pozno popoldne, ko smo se dobili ne glede na vreme. Vadili smo ob spremljavi dežnih kapelj in drugič (pre)visokih temperatur.

POHODNIKI | FOTO: **FRANC BAKŠIČ**

Na vsak zadnji ponedeljek v mesecu so dogovorjeni ponedeljkovi pohodniki, da se zberejo pred knjižnico in gredo na pot, za rekreacijo in prijetno družbo. Že štiri leta jih neutrudno vodi Franc Bakšič.

POLETJE, NASVIDENJE! | FOTO: **MATEJ JORDAN**

Na prvi septembrski petek smo se simbolično poslovili od pisanega poletnega dogajanja v Kostanjevici. V organizaciji Čolnarne Marjana Jereleta so čarobni večer na Krki poživili pesnica Tea Oršanič, Martin Luzar, kitarist Bojan Sotošek in Tatjana Petrič.

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

SKODELICE IZ GLINE

Avgusta smo imeli v kostanjeviški knjižnici delavnico oblikovanja skodelic iz gline, ki sta jo vodila Stanka in Borut Cafuta Hrastelj. Delali smo posodice za junake iz povesti Martin Krpan. Na tej delavnici mi je bilo zelo všeč. Naredila sem veliko različnih posodic, ki sta jih Stanka in Borut pohvalila. Zelo so mi bili lepi tudi izdelki od ostalih. Naša mentorja sta dobro razložila kako nastane posodica s ščipanjem, tehniko ki smo jo uporabljali pri delu, tako sem se še bolje naučila izdelovati skodelice, posebno sem pa vesela, ker sem se naučila delati ročaje za skodelice na tradicionalen način. Stanka in Borut izdelujeta posodice na vretenu, kjer si tudi jaz želim delati. Na prvi delavnici smo delali iz rdeče gline, na drugi pa še iz bele. Bilo je ustvarjalno in zabavno in zelo se veselim srečanja konec septembra, ko bodo naši izdelki pečeni in glazirani. Na delavnici mi je bilo zelo všeč in upam, da bo še kdaj kakšna takšna »glinena« delavnica.

| HANA J.

NAŠI IZDELKI | FOTO: ARHIV VKK

V Galeriji Božidar Jakac hranimo še nekaj izvodov knjige Marije Makarovič: Kostanjevica in okolica, ki je izšla leta 1975. Ker jo kar nekaj predvsem mlajših bralcev ne pozna, mnogi pa po njej sprašujejo, smo se odločili, da vam jih poklonimo. Vsi, ki bi želeli knjižico imeti, se oglasite pri vходу Galerije. Pohitite, kajti zaloga knjig ni prav velika.

Živela svoboda!

Kino pod zvezdami

Letošnji prvi avgustovski petek bo v arhivu dogodkov ostal nostalgичno nepozabno zapisan. Na dvorišče Lamutovega likovnega salona smo v uvod praznovanju praznika občine, v sodelovanju s knjižnico in Marjanom Jereletom povabili v kino pod zvezdami, na ogled filma Živela svoboda!, ki smo ga v Kostanjevici premierno videli decembra leta 1987.

Satirična filmska humoreska Živela svoboda! na svojevrsten in z žlahtnim humorjem obarvan način slika dogodeke na vasi nekje v Sloveniji v prvem letu po veliki vojni. Zgodbe so akcijske, komične in tudi tragične, skoraj vse pa imajo otožno liričen nadih. Ta film je verjetno eden prvih, ki tistih časov ne slika več črnbelo ter je morda zaradi tega ostal nekje »založen« in ni bil prav veliko predvajan. Za Kostanjevico pa je ta film še posebej dragocen, saj je bil skoraj v celoti posnet v mestu in okolici, veliko domačinov je sodelovalo v njem. Tako smo se ta večer srečali z obrazi in spomini. Bili smo v Kostanjevici izpred četrst stoletja in ko smo se vrnil videli, kako se je naše mesto v tem času spremenilo, koliko je bilo narejenega in z druge strani tudi, da so tisti otroci iz filma danes že očetje in nekaterih očetov na žalost ni več med nami. Slavni gost večera je bil igralec Pavle Ravnohrib, Tone Sadar v zgodbi, ki se je v pogovoru v uvod filmu izkazal za prav nič zvezdniškega, prijetnega sogovornika in je bil nad odzivom v Kostanjevici navdušen. Povedal je, da se sicer spomni Kostanjevice in določenih trenutkov s snemanja, film je pa videl le na premieri in ga je tako v obilici vlog, ki jih je odigral, že precej pozabil. Zato je še toliko bolj iskreno užival, ko ga je spet gledal in se spomnil zgodb in ljudi.

»Želim si, da bi bilo čim več takih in podobnih večerov (in čim prej) v našem domačem kraju. Zvezde naredijo svoj čar,« je napisala ena od gledalk in se je tudi slišalo v odmev večeru. Upajmo, da bo tak odziv spodbuda za nove čarobne dogodke.

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

ŽIVELA SVOBODA | FOTO: BOŠTJAN COLARIČ

Teta Lojzka Pavlenč, rojena Jordan, hvala ti za prve korake

21. oktobra 1956 je bila ob krajevnem prazniku v prostorih Osnovne šole Kostanjevica otvoritev prve stalne zbirke umetnin. Pobudnik tega edinstvenega projekta z daljnosežnimi posledicami, je bil ravnatelj osnovne šole Kostanjevica na Krki Lado Smrekar, ki je prvega septembra istega leta pozdravil in podal roko šolani vzgojiteljici Bređi Peček iz Novega mesta. Gosposdična Breda, ki danes nosi priimek Strel, je z maturitetnim spričevalom o končani vzgojiteljski šoli v Ljubljani in podpisanim dekretom ministra za prosveto Ljudske republike Slovenije, začela svojo službeno pot vzgojiteljice v našem kraju.

Vrtec v prostorih takratne osnovne šole so obiskovali otroci od tretjega do sedmega leta starosti. Starši so jih dali v oskrbo, da bi se pred vstopom v prvi razred privadili svojih vrstnikov in se česa novega naučili. V času štiriurnega, brezplačnega vzgojnega programa na dan, so matere doma postorile najnujnejša dela v gospodinjstvu. Petnajst let kasneje se je stanje v gospodarstvu kraja precej spremenilo. Zrasla so nova podjetja, ki so zaposlovala žensko delovno silo, in število predšolskih otrok brez varstva je začelo naraščati. Med njimi so bili tudi mlajši od dveh let, ki jih v vrtec niso sprejemali. Zato so vlogo vzgojiteljic na domu prevzele tudi nekatere druge Kostanjevičanke. Baznikova Marija, Miklavčičeva Tončka, Rakošetova Rezka in Pavlenčeva Lojzka se lahko pohvalijo, da so prvih korakov naučile največ otrok. Dvajset let je to odgovorno delo opravljala teta Lojzka, kakor so ji otroci in njihovi starši rekli. Pri

sedemdesetih, ko se je število varovancev ustavilo na številki petdeset, je odnehala. V vročem avgustovskem popoldnevu sva se z avtom peljala ob robu Krakovskega gozda proti Malencam, Koprivniku in Zameškemu, da bi videl, kje je preživljala svoja mladostna leta. Pogovor je stekel seveda tudi o vremenu. »V času moje mladosti ni bilo nikoli tako ekstremno vroče, kot je danes. Posebej zadnja leta so poletja nevzdržna. Pravijo, da se bo živo srebro danes ustavilo na 40. stopinjah Celzija, ponekod pa bo še presežena

ta številka. Če je bilo vroče poleti, bo huda tudi zima, kar se je pokazalo lansko leto«, je modrovala. Ko sva takole tarnala nad pridelkom in reševala rastlinice pred vročino z zalivanjem, ki bolj malo zaleže, je rekla: »Sreča se spušča na sleherno stvar kadar zaliva nebeški vrtnar.« In ko sva se peljala skozi Zameško, kjer je prišla na svet, je začela pripovedovati svojo življenjsko zgodbo.

Rojena sem bila 13. februarja leta 1923 v Zameškem, od koder je izhajala tudi moja mama, Jožefa Dvojmoč. Oče,

TETA LOJZKA 10. SEPTEMBRA 2013
| FOTO: JANEZ ZAKŠEK

Alojz Jordan, je bil rojen nedaleč stran v Čistem Bregu. V njegovi družini je bilo sedem otrok, pri materi pa trije manj, vsem pa je bila skupna huda revščina. Poročila sta se okoli leta 1918 in se preselila v najeto skromno leseno kajžo v Zameškem. V njej smo bili rojeni vsi otroci. Prva je bila Frančiška, drugi brat je pri porodu umrl, tretja sem bila jaz, za mano pa še Franc in Ivan. Smrtnost med dojenčki je bila v tistem času kar precejšnja. Na začetku 20. stoletja je pri nas umrl vsak šesti otrok, ne da bi dočakal prvo leto. Od mojih bližnjih so že vsi na drugem svetu in čakajo le še name. Kljub revščini in pomanjkanju pa je bilo v tej hišici najlepše. Bilo nas je veliko in radi smo se imeli. Po nekaj letih smo bili primorani vzeti v najem drugo hišo, tudi v Zameškem. Mama nas je za vedno zapustila leta 1935, ko mi je bilo komaj 12 let. V sedemintridesetem letu starosti je umrla od nekakšne zastrupitve. Oba z očetom, ki je umrl po drugi svetovni vojni, počivata v miru na pokopališču za obzidjem cerkve sv. Nikolaja na Otoku pri Dobravi na območju nekdanjega srednjeveškega trga Gutenwerth. Po mamini smrti je šla sestra Frančiška služiti v Zagreb k neki premožni zagrebški družini. Zanj je bila to rešitev, čeprav ji tudi življenje v velikem mestu ni bilo z rožicami postlano. Poročila se je z Zagrebčanom, s katerim sta imela dvoje otrok. Živeli smo zelo skromno in na vsak dinar je bilo treba gledati. Tistemu, kar

NA BIRMI V ZAGREBU, LETA 1962. Z DESNE PROTI LEVI: LOJZKA, SESTRA FRANČIŠKA, SESTRIČNA MARIJA IN FRANČIŠKINA HČERKA MACA. V SPODNJI VRSTI Z LEVE SO MACINA BOTRA IRIS, FRANČIŠKIN MOŽ ANDRIJA IN SIN BOŽO

| FOTO: OSEBNI ARHIV MARIJE JORDAN

je prinesel domov oče, smo dodali še nekaj, kar smo doma pridelali, in družina je preživela. Oče je bil cimerman, tako smo tesarju včasih rekli. Prevzel je kakšno streho, dobil pomočnika, malokrat dva, s katerima so v Krakovskem gozdu podrli nekaj hrastov in les uporabili za izvedbo naročila. Drugi del družinskega dohodka je prispevala njiva, na kateri smo gojili koruzo, fižol, peso, korenje in seveda pšenico. V hlevu je bila privezana krava, ki je dajala mleko, v svinjaku smo redili prašiča. Sestavni del pujsove prehrane so bile tudi koprive, ki jih je bilo za Krko v izobilju. Požete smo poparili s kropom, jih ohladili in postregli prašiča. Največ kopriv je raslo v Koprivniku, za katerega pravijo, da je ime dobil po tej pekoči, z vitamini in minerali polni rastlini. Večkrat sem jih požela za cel koš. Za prašiča smo kuhali v dvajsetlitrski lončeni posodi v krušni peči. Kokoši smo krmili s koruzo. Imeli smo tudi pol hektarja velik travnik. Že od malega naprej smo otroci pomagali pri domačih opravilih, večkrat pa sem šla tudi na pomoč mami v tabrh, ali pa sosedom vrniti uslugo za opravljeno delo. Orali so nam drugi. Nikoli ne bom pozabila, ko mi je leta kasneje Jordan iz Koprivnika pripeljal poln voz drv iz Krakovega v Kostanjevico, rekoč: „Vi ste nam velikokrat pomagali pri delu na polju, s tem pa vam vračam, kar ste dobrega za nas naredili.“ Dobro se z dobrim vrača, pravi tudi slovenski pregovor. V tistih časih je po navadi vsak kmet pridelal zase in za svojo družino vse, kar je potreboval. Sejal in sadil je veliko število rastlin in gojil več vrst domačih živali, tako da mu razen soli ni bilo treba kupiti skoraj ničesar. Seveda pa je bil pridelek manjši kot danes, saj je bila zemlja slaba, obdelovanje pa precej primitivnejše. Žetev je bila eno najpomembnejših poljskih opravil. Zaradi pomembnosti tega dela so bile večkrat žanjice skoraj v praznje oblečene, pokrite z belimi rutami, ki so jih nosile tudi ob nedeljskih mašah. Največkrat je s srpom želo pet ali šest žanjic, ki so začele delati že ob svitu. Za njimi so šli moški vezači, ki so požeto vezali v snope, jih nalagali na lojtrski voz, ga zapeljali v kozolec ter snope vlagali v štante. Po približno štirinajstih dneh smo posušeno žito začeli mlatiti s cepci in s tem ločevati zrnje od slame. Tega družabnega dogodka sem se najbolj veselila. Kljub temu da sem enkrat žela od pol štirih zjutraj do polnoči, ob polni luni, in spet drugič sodelovala pri mlačvi štirinajst dni,

mi ta dogodka do danes ostajata v spominu kot nekaj najlepšega. Drugi način mlačve, ki je veljal samo za rž in pšenico, katerih slamo so uporabljali za kritje streh, je bilo otepanje. Posušene snope je mlatič na posebnem plohu, ki je stal na eni strani poševno na dveh nogah, s koncem snopa udarjal tako dolgo, da se je izluščilo vse zrnje. Posebna šega ob mlačvi je bila, da so mlatiči na visoki drog pri podu privezali velik pušlec svežih cvetic. Ker so v vasi po navadi mlatili pri več gospodinjstvih, je vsaka skupina imela na drogu svoj pušlec, ki so ga skrbno varovali. Med seboj so si nagajali tako, da so drug drugemu skušali neopazno zbiti šopek z droga. Ujetega nesrečnika so največkrat za krajši čas zaprli v hlev. Žito smo nosili v mlin, ki je stal ob sootčju Račne in Martinka v Hrvaškem Brodu. Košakovemu stricu smo za uslugo plačevali kar v naturi. Moko, ki jo je za plačilo vzel, je kasneje prodajal. Po opravilih so se ljudje v tistih časih odpravljali največkrat peš, nekateri so imeli kolesa, med njimi se je tudi moj oče vozil s podarjenim biciklom učitelja Juvana. Avtomobili, ki so bili sila redki, so za nas, otroke, pomenili pravo atrakcijo. Ko se je na prašni makadamski cesti ob robu Krakovskega gozda, pojavilo čudo na štirih kolesih, smo kot nori tekli proti njemu in mahali, dokler ni zginilo za bližnjim ovinkom. Po njegovem izginotju smo vsi zasopli še nekaj časa molče stali in v vlažne nosnice vdihavali prah, ki se je dvigal s peščene ceste. V najlepših letih mojega življenja v Zameškem, ko besede staršev niso najbolj sedle v uho,

sem se veliko družila z vrstniki iz soseske. Spominjam se, da sta sosedova fanta doma vzela federvagen, vpregla dva konja in naložila še nekaj avanture željnih. Krajši izlet, na katerega se je odpravila vesela družčina, pa se je kaj hitro končal. Kar naenkrat je nekaj počilo, voz se je nagnil, konja sta se ustavila, mi pa smo na hitro poskakali v jarek. Uničeni del je moral sosed popraviti. Ne vem, kaj je rekel svojim sinovoma, vem pa, da mojemu očetu ni nikoli nič povedal. Veselo je bilo tudi, ko smo ličkali koruzo, kar je včasih trajalo vso noč. Mešana zasedba fantov in deklet različnih starosti se je ob pesmi in dvotipih ter pripovedovanju šal prav lepo zabavala. Večkrat pa smo sedeli pod domačo hruško in preprosto peli. Če smo bili pri volji, tudi celo popoldne. Cerkevne, o Mariji, pa tudi druge: „Je morje široko, globoko, ne vidi se kraja morja ... Na bregu, na bregu je deklica stala ...“ Na nekaterih godovanjih sem imela kot otrok tudi solistične nastope. Če je bila ljudem pesem všeč, je v žep padel kakšen dinarček. Drugače pa starši niso nič kaj radi videli, da se stepamo po vasi. Kaj hitro so nam našli delo. Dvakrat letno smo morali okopati koruzo, ki jo je bilo treba tudi ogrniti, da veter ni poškodoval nežnih zelenih bilk. V času moje mladosti je bilo na njivah neprimerljivo več ljudi, danes pa zel, ki smo jo v preteklosti okopavali, odstranjujejo kemični preparati. Pa tudi ljudje so v službah. Res se je spremenil način življenja. Mi smo imeli še kolikor toliko miru, danes pa sama naglica in površnost do stvari in ljudi.

BIRMANCI Z BOTRAMI NA BIRMI V ŠKOCJANU, LETA 1970. Z LEVE PROTI DESNI: JOŽICA, MARIJA, FRANC, MIRKO, NADA IN LOJZKA, VSI JORDAN.
| FOTO: OSEBNI ARHIV MARIJE JORDAN

V vročih poletnih dneh smo se večkrat kopali v Krki na Cizelju, čeprav nas starši niso radi puščali. Imeli so strah, kljub temu da smo znali plavati. Govorilo se je, da je vrtinec nad Cizeljem pogoltnil sedem deklic, ki so se kopale in se držale za roke. Ko danes razmišljam o tem, se mi dozdeva, da so nas starši hoteli prestrašiti in s tem zaščititi pred reko, ki je znala biti tudi nevarna. Včasih smo se vozili tudi z lesenimi čolni, ki so bili v moji mladosti prava redkost. Spominjam se, da se nas je enkrat vkrvalo v leseno plovilo preveč. Ko smo odrinili od brega in se spustili po reki, se je čoln začel nevarno nagibati in že v naslednjem trenutku smo se znašli v vodi. Očitno smo se preveč bali, kar včasih ni dobro, saj s tem priklješ nesrečo. Splavala sem, ko sem dopolnila sedem let starosti. Krka, ki je bila lepa, topla in prijazna, pa je znala pokazati tudi svojo temno stran. V začetku poletja ali pozno jeseni je večkrat prestopila bregove in se razlila po travnikih ob njej. Včasih je kar rastla in rastla, dosegla cesto in našo hišo ob njej. Ni je pa nikoli poplavila, ravno tako tudi ne svinjaka in hleva. Ko smo bili dovolj stari so nas starši vpisali v osnovno šolo v Zameškem. Učenci smo bili nameščeni v enem prostoru, v katerem so bile v treh vrstah postavljene lesene klopi na vrhu katerih so bile odprtine s črnilniki. Otroci smo s peresnikom pomakali v modro tekočino in pisali ter računali na bel papir. Na prednji steni je bilo visoko nad nami pribito razpelo, zraven pa uokvirjena slika takratnega jugoslovskega kralja Aleksandra Karadjordjevića. Večkrat na teden smo mu zapeli

pesem, ki se je glasila približno takole: „V Beogradu zdaj živi, ob njem kraljica lepa in trije kraljiči ...“ Na stenah je bilo še nekaj slik živali in zemljevid naše države Jugoslavije, v kotu pa kamin, ki nas je grel v hladnih zimskih dneh. Učila sta nas mož in žena, ki sta se pisala Junc ali Junec. Ker je bil njun priimek enak zbadljivki, s katero so se med seboj žalili otroci, sta ga spremenila v Juvan, kar je pripomoglo k večjemu miru v družini. Imela sta tri lepo vzgojene otroke, dva fanta in punco, s katerimi smo se družili, kljub temu da je bil njihov družbeni položaj neprimerno višji kot naš. Moja mama jim je kuhala in pospravljala, bila je neka kšna gospodinjska pomočnica. Verouk nas je učil kaplan, gospod Škoda, ki je prihajal peš, včasih pa tudi s kolesom, iz Škocjana. Pomemben učni predmet v takratni šoli je bilo lepopisje, ki se je v osnovnih šolah obdržalo še po drugi svetovni vojni. Osnove pisave smo pridobili s pisanjem lepopisnih črk s peresnikom in črnilom, pod strogim nadzorom učitelja. Cilj poučevanja tega predmeta je bil pridobitev razločnega in lepega zapisa. Poleg lepopisja in branja je bilo pomembno tudi računstvo. Mnoga koristna znanja za vsakodnevno življenje smo se učenci naučili pri urah ročnih del. Deklice smo se učile likanja, pranja, šivanja perila, krpanja nogavic in oblačil, vesti, plesti in kvačkati, prišiti gumbje, pa še osebne higijene, marljivosti in vztrajnosti. Dečki so se učili pletenja košar iz vrbovih viter ter drugih koristnih stvari. Učence so navajali na red, točnost in higieno. Tudi vedenje je bilo v takratni šoli zelo pomembno, saj so ga lahko ocenili tudi

z negativno oceno in pri tem učenec ni mogel napredovati v višji razred. Pred poukom in po zaključku učnega dne smo molili. Za malico smo po navadi prinesli od doma košček črnega kruha, pozimi tudi posušene jabolčne krlje. Ko se je začela 2. svetovna vojna, je šola v Zameškem že aprila 1941 zasedla italijanska vojska, jo preuredila v bunker in s tem je bilo tudi konec pouka. Avgusta naslednjega leta so italijansko posadko v šoli napadli borci zahodnega dolenskega odreda. Za to dejanje so se okupatorji kruto maščevali. Iz Zameškega in okoliških vasi so 11. septembra 1942 ustrelili 11 talcev. Septembra leta 1943 pa je ob napadu partizanov na belogardično posadko, ki se je utrdila v šoli, poslopje pogorelo. Med 2. svetovno vojno je bila ob Krki meja med velikim Hitlerjevim nemškim rajhom in Mussolinijevo Italijo. Ker je bilo mejno območje zavarovano z bodečo žico in minami, ki so bile nameščene tudi ob robu Krakovskega gozda, kjer smo pasli živino, si moral biti precej previden. Opozoril staršev pa očitno ni dovolj resno vzvel najmlajši brat Ivan. Ko je pasel kravo, je stopil na eksplozivno sredstvo, ki je eksplodiralo in mu utrgalo nogo med kolenom in stopalom. Kljub vojni so ga nekako uspeli prepeljati v novomeško bolnišnico, kjer so mu rano oskrbeli in ga spravili k sebi. Nekaj časa je pri hoji uporabljal lesene bergle, po vojni pa so mu v Ljubljani izdelali protezo, s katero je tudi pokopan. Leta 1945 je odšel v Prečno, se tam poročil in živel od nekakšne skromne podpore. Še sreča, da je bila žena zaposlena in si je s svojim delom prislužila pokojnino. Nekaj mesecev pred tem pa je brat Franci, ki je nosil domobransko uniformo, izgubil življenje na mostu v Mršeči vasi. To je bilo leta 1943 ali 1944. Ob okupaciji smo dobili karte, s katerimi smo lahko nabavljali najpomembnejša živila. Spominjam se, da so nas Italijani kar dobro zalagali z makaroni. Tudi nekatera od deklet iz okoliških vasi so si našla družbo okupatorjevih vojakov. Po kapitulaciji so tri od njih odšle z njimi v novo domovino. Spominjam se tudi, ko je septembra 1943 naše kraje zasedla nemška vojska. Prišla je obmejna patrolja in prebivalcem ukazala, da morajo na svoje hiše izobesiti nemške zastave. Pa smo jih. V svobodni državi Sloveniji, za katero smo se borili stoletja, pa ob pomembnih praznikih le na redkih hišah plapolala slovenska zastava. Po vojni je oče v Koprivniku na Cizelju zgradil hišo. Ni bila ob Krki,

PRAZNOVANJE DEVETDESETLETNICE V GOSTIŠČU KMEČKI HRAM. Z LEVE MILKA JORDAN, TETA LOJZKA IN SESTRIČNI JOŽEFA IN MARIJA JORDAN | FOTO: MATEJ JORDAN

marveč na levi strani ceste, do kate-
re je segal Krakovski gozd. Na drugi
strani poti pa si se do plitvin Cizelja
sprehobil po travniku. Hiša je bila
lesena, zgrajena iz nekaj novih, največ
pa starih hrastovih brun. Mala kajža s
krušno pečjo, ob kateri je oče postavil
tudi svinjak za dva prašička in majhen
hlevček za kravico. Skrb za živino sem
prevzela jaz, saj so vsi bratje in sestra
že odšli od doma. Z očetom sva živela
brez elektrike, ob petrolejki, vodo, ki
sva jo uporabljala za različne namene,
sva dobivala iz vodnjaka. Pri hiši je bil
tudi pes Luksi, ki je med drugim varo-
val tudi kure pred lisico. Spominjam
se, da se je nekega dne na dvorišče
pritihotapila zvitorepka, zasadila ostre
zobe v goltanec najtežje kokoši in jo,
težko kot je bila, kar po tleh vlekla pro-
ti gozdu. Še sreča, da sem bila v bližini.
Odpela sem psa, ki je prepodil lisico,
njen okrvavljeni plen pa je obležal na
tleh. Toda samo za hip. Ko se je kura
zavedla, da je živa, je zaprhutala v var-
no zavetje domače veže. Ob dejstvu, da
ji je lisica pognala smrtno dozo strahu
v kosti, ni bilo nič čudnega, da si od ta-
krat dalje ni več upala na plano. Ponoči
in podnevi je za vse življenje ostala uje-
tnica hišne veže. Tudi z očetom sva se
s tem sprijaznila in sama sem prevzela
skrb zanjo. Iz nekakšnega usmiljenja je
bila deležna posebne nege, pa še obro-
kov hrane, ki so bili največkrat dvojni,
si ni bilo treba z nikomer deliti. In tako
so tekli dnevi, kokoš pa je postajala vse
bolj obilna. Nisem pa imela srca, da bi
jo zaklala. Se je pa v tistem letu ženila
Frančiškina hči v Zagrebu, ki smo ji za
poročno kosilo odnesli že precej rejeno
žival. Sama se pri slavnostnem kosilu
kokošjega mesa nisem niti dotakni-
la, se je pa z njim mastila zagrebška
gospoda. Po očetovi smrti me je neka
znanka spoznala z Nackom (Ignaci-
jem) Pavlenčem, rojenim na Prekopi,
ki je živel in delal v Zagrebu. Ko mu je
umrla žena, ga je domotožje prignalo
domov. Kupil je hišico v starem delu
mesta Kostanjevica, v katero sva se
leta 1972 preselila. Najino skupno
življenje pa je trajalo le pol leta. Vzela
ga je smrt in spet sem ostala sama,
tokrat v Kostanjevici na Krki. Denar
sem služila s priložnostnimi deli,
najprej pri sosedu Pavletu Herakoviču,
kasneje tudi pri drugih kmetih. Še
leta po prihodu v mesto sem večkrat
pomagala tudi pri Pavletovem sinu Mi-
lanu. Največkrat klati kure. On je sekal
vratove, sama pa sem jih za trenutek
pomočila v vrelo vodo v sodu in jih
oskubila. Za pacilo mi je dal kakšno

kokoš. Za njegovo nekdanjo, že po-
kojno spremljevalko Brigito, s katero
sta imela gostišče Kmečki hram, sem
vsako soboto delala rezance. Do mene
je bila zelo prijazna in spoštljiva, kar
moram reči tudi za Milana. V novem
okolju sem se kar dobro znašla. Sem pa
kaj hitro začela tudi z varstvom otrok
na domu. To delo sta opravljali tudi
Miklavčičeva Tončka in Rakošetova
Rezka. Enkrat sta prišla dva starša od
nekod s krškega konca in me prosila,
ali bi lahko pazila na njunega otroka,
ko bosta na morju. Kljub temu da sem
imela že enega, sem ponudbo sprejela.
Fantek je bil miren, tih, nič ni jokal
in zdelo se mi je, da staršev sploh ne
pogreša. Ko sta se po desetih dneh
vrnila, ju otrok ni več poznal. Šele po
nekaj urah je odšel z njima. Otroke so
starši pripeljali zgodaj
zjutraj, največkrat pred šesto, preden
so šli v službo. Vstajala sem že ob
petih in čakala, da so prišli. Pozimi je
bilo treba odmetati sneg, da so lahko
parkirali avtomobile. Nato so otroci
pri meni zaspali približno do devete
ure, nakar sem jim postregla malico.
Ko so zaspali, sem posteljo obložila z
blazinami, da kateri ne bi padel dol. Po
obroku smo šli na sprehod. Najmlaj-
še sem vozila z vozičkom, starejši so
hodili peš. Kljub temu da ni bilo veliko
prometa, sem vseskozi pozorno spre-
mljala njihovo hojo. Za kosilo sem po
navadi skuhala kakšno žup'co. Enkrat
mi je ena mama rekla: „Mojega otroka
ni treba toliko futrat. A ne vidite, da je
že tako in tako predebel.“ Otroke sem
imela rada. Za njih ni bilo nič težko
narediti. Očitno so se tudi oni pri meni
dobro počutili, saj skoraj nikoli ni bilo

iz moje hiše slišati joka. Starši so prišli
po svoje ljubljenske največkrat po
drugi uri, ko so končali službo. Tisti,
ki so delali v popoldanskem času, so
prihajali po navadi od devete do desete
ure zvečer. Spominjam se, da se je en-
krat po nekega otroka oglasila njegova
stara mama. Deklica pa z njo sploh ni
hotela oditi. „Ti kar pojdi domov, jaz
bom pri teti Lojzki ostala,“ je rekla.
Šele po pregovarjanju sta se le odpra-
vili domov. Za Krko jih nisem puščala.
Je bilo prenevarno. Za najmanjše je
bila v prostoru nameščena stajica, to je
ograja, za katero so bili na varnem.
Spominjam se svoje mladosti. Z
bratom sva bila eno leto razlike. Ko so
starši odhajali zdoma, so naju dali v
manjši čebriček, ki je bil ravno prav vi-
sok, da sva videla ven, nisva pa mogla
na svobodo. Tako sva ostala po tri ali
štiri ure. Še dobro, da sva bila dva in
sva se lahko igrala.

Moja prva varovanca sta bila Ku-
harjeva. Tilen, ki je bil rojen meseca
novembra 1972, je bil v moji oskrbi že
februarja naslednjega leta, kmalu pa se
mu je pridružila še Alenka. Porodniški
dopust je v tistih letih trajal le tri me-
sece in pol, pa tudi vse sobote so bile
delovne. Oba sta uživala, ko sem jima
postregla z domačo kmečko hrano, ki
je od doma nista bila vajena. Posebej
ob žgancih z ocvirki so se jima cedile
sline. Že od rane mladosti sta pela.
Ker sta izhajala iz glasbene družine,
sem večkrat pomislila, da se je pri
njih več pelo kot govorilo. Pa še sama
sem jima večkrat pomagala. Enkrat
me je Obradovičev Žan zaklenil ven
in seveda, majhen, kot je bil, ni vedel,
kako se vrata odklenejo. Po nekajmi-

POPLAVLJENO DVORIŠČE PRED LOJZKINO HIŠO, SEPTEMBRA 2010. ZA ENE TRAGEDIJA, ZA
MALEGA EDIJA SIMONČIČA IGRA. | FOTO: JANEZ ZAKŠEK

nutnem besednem pregovarjanju in nakazovanju z rokami, naj vzame ključ iz ključavnice in ga da skozi kopalniško okno, mu je le uspelo. Staršem tega nikoli nisem povedala. Drugače pa je bil priden. Kdo pa pravzaprav ni bil. Z otroki sem imela res srečo. Pazila sem tudi Jakševa (Jordanova), Alenko in Branka, ki je bil „kunšten“ ko vrag. Ko so otroci zrasli in nisem imela stika z njimi, jih nisem več prepoznala. Spominjam se, da se je enkrat po velikih poplavi leta 2010 oglasil lep mladenič in me prijazno ogovoril. Po nekaj minutah pogovora o vsakdanjih stvareh me je začudeno vprašal: „Teta Lojzka, a me ne poznate? Jakšev Branko sem,“ je rekel. Joj, kako sem ga bila vesela. Spominjam se, da je bil kot otrok zelo prijeten. Slišala sem, da je zelo uspešen igralec in je nastopal tudi v tujini. Ko je odhajal, mi je v roko dal kuverto, koliko je bilo v njej, pa se ne spomnim več. Pa tudi povedala ne bi. Moj zadnji varovanec je bil Uroš, drugi otrok Jakševa (Jordanove) Minke z Malenc, poročene Veličkovič, zaposlene v kostanjeviškem gradu. To je bilo v letih 1993–1994, ko sem bila stara 70 let. Minko sem dobro poznala že od prej, saj sem prijateljela že z njenimi starši. Ko sem živela v Koprivniku, sem jih obiskovala na njihovem domu. Večkrat je rekla: „Teta Lojzka, če bom imela otroke, bi želela, da bi jih vi pazili.“ In tako se je tudi zgodilo. Najprej Boštjana, potem še Uroša, ki je bil zadnji od petdesetih, ki sem jih imela v varstvu. Rada sem slišala, ko mi je Minka večkrat rekla: „Vesela sem, da sta moja otroka v varnih rokah.“ Joj, koliko ljubezni do otrok je bilo v meni. Po sedemdesetem sem začutila, da je dovolj. Preprosto si nisem več upala. Postalo me je strah počasnih odzivov. Imeti majhne otroke v oskrbi je velika odgovornost.

Danes moj dan poteka približno takole. Vstanem okoli osmih, dam nekaj v usta in se odpočijem na stolu za hišo. Stopim do vrta, za katerega skrbi moj dobri sosed Dušan, in uživam ob pogledu na vzorno urejene gredice. Večkrat utrgam tudi kakšen sadež ali odrežem zelenjavo. Potem se sprehodim po mestu in ob približno dvanajstih do pol enih že sedim v sosednjem gostišču Kmečki hram na kosilu. Hrana je res izborna, pa še velike porcije dobim. Po navadi od obilnega obroka še ostane. Vedno kaj odnesem domov in imam za večerjo. Škoda je metati hrano stran. Po kosilu se preselim za hišo, kjer je na travniku v poletnih mesecih precej

živahno. Včasih me obiščeta sestrični iz Zameškega, kakšenkrat Košakov Iztok, ki me rad draži in večkrat v smeh spravlja. Njegova žena Malči pa je v času poletnega dopusta kuhana in pečena na Krki. Enkrat jo vidim plavati, drugič na čolnu, pa na travniku. Zelo prijazna, moram reči. Prideta tudi Gorazd in Živa Šošter, ki sem ju pazila, ko sta bila majhna. Organizirala sta tudi praznovanje moje devetdesetletnice v gostilni Kmečki hram. Vse sta opravila sama, za kar sem jima zelo hvaležna. Bilo je lepo in nepozabno. Kar težko sem vse skupaj sprejela. Take pozornosti preprosto nisem navajena. Bilo nas je približno trideset, med drugim tudi dva bratranca iz Novoga mesta. Vsa darila sem hvaležno odklonila. Kaj pa bom z njimi pri svoji starosti. Pa tudi v življenju sem več dajala kot dobivala. Ob vsej hrani se je za zaključek na mizi pojavila še torta, na kateri je bila s sladkim prelivom napisana številka 90 in še slajši stavek, ki ga ne bom pozabila do smrti: „Hvala ti za prve korake.“ Devetdesetletnico so mi na nenavaden način voščili tudi za pusta. Ko se je na pepelnico sredo, 13. februarja, po ulicah Kostanjevice pomikala povorka in je pihalni orkester za odhajajočim kurentom igral žalostinke, so se ustavili tudi pred mojo hišo. Zaigrali so nekaj bolj veselega in glavni pri Šelmariji so mi prišli voščiti. Pred leti sem padla pred hišo in si poškodovala nogo. Zdravniki so me sicer zelo dobro oskrbeli in kosti med seboj lepo „zašrafali“, vendar imam od takrat težave s hojo. Zdravniško pomoč, kasneje pa tudi bivanje v Trubarjevem domu upokojujencev v Loki pri Zidanem Mostu mi je priskrbela Jakševa Minka. Z možem Francijem sta tudi redno prihajala na obisk. Po približno letu dni, ko se je stanje izboljšalo, me je spet prevzelo domotožje in vrnila sem se v Kostanjevico. Zadnja velika nesreča, ki se je spominjam, je bila povodenj, septembra leta 2010. Voda je kar rasla, rasla in na koncu poplavlila prostore za 40 centimetrov. Dušan in Ramiza sta me s čolnom prepeljala čez dvorišče in mi pomagala po stopnicah v prostore višje ležečega poslopja Kušljanove počitniške hiše. Tam smo spali skupaj, Dušanova družina z obema otrokoma in jaz v posebni sobi. Naslednji dan so me predstavili v prazno garsonjero v prvem nadstropju nekdanje Fonove lekarne na Ulici talcev. V prijetnem okolju sem ostala vse do pomladi, ko so urejali mojo poplavljenno hišo. Aprila, pred veliko nočjo, pa sem se vselila v

prenovljeno bivališče. Vsem, ki so kar koli naredili pri ureditvi mojega doma, se iz srca zahvaljujem. Slutim, da sta imela pri tem kar precej zaslug Gorazd in Živa. Lansko leto sem bila približno mesec dni v krškem domu upokojujencev, za kar je poskrbel Gorazd, ki me je prišel tudi večkrat obiskat. Ob enem takih srečanj sem mu kar rekla: „ti si me v dom zvleku, zdaj me pa še domov odpelji.“ Še enkrat več je bilo namreč domotožje prehudo. Motilo me je tudi, da sva bili v sobi dve. Jaz sem navajena živeti sama. Ni za vsakega dom. Da je imeti dobrega soseda boljše kot celo žlahto, sem v življenju večkrat občutila. Tudi pri tem sem imela srečo, vse od prihoda v Kostanjevico do danes. Že s Kušljanovo Faniko sva bili v dobrih odnosih, danes pa zame najboljše poskrbita sosed Dušan in njegova žena, ki imata Kušljanovo v najemu. Tudi zimski mrz, ki me bo potisnil v hišo, mi ne bo prišel do živega. Drva so že pripravljena. Iz moje Krakovske hoste jih je pripeljal Dušan, en voz zase, enega zame. „Drva vam bom jaz nasekal. Vi boste samo ob štedilniku sedeli in nalagali, da bo toplo,“ pravi. V življenju ne smem uporabljati samo grabelj, da bi k sebi grabil, temveč tudi vile, da daješ. Nikoli se nisem z nikomer kregala. Tudi krivice sem molče sprejemala, le pogled je bil pri tem malo manj svetel in prijazen. Nekako sem sledila modrosti, da lepa beseda lepo mesto najde. Za svojih devetdeset se kar dobro počutim. Ne vem, komu se imam zahvaliti za tako visoko starost. Je to nagrada za vse dobro, kar sem naredila v življenju, srečno naključje, ali kaj tretjega. Kljub starosti in tegobam, ki jih leta prinesajo, pa je živeti kar fajn, včasih sicer malo manj, pa vseeno. Bojim se, da ne bi na starost preveč trpela. Rada bi čim dlje ostala pokretna in od drugih neodvisna. Ko pa enkrat tega ne bo več, si želim, da bi me Bog kar čez noč k sebi vzel. Ob napadu takih misli se sprehodim do picerije Otok, kjer za mizo na dvignjenem podestu spremljam dogajanja na Ta malem plac. Prostor polni glasen smeh mladine, mimo mene pa se sprehajajo kolesarji v pisanih oblačilih, motoristi v ledrastih jaknah s čeladami v rokah, družine z malimi otroki in zaljubljenici, ki se nežno božajo s pogledi. Ko odhajam, je občutek boljši in spet lažje živim. Sam pa dodajam: teta Lojzka, vse najlepše v vsakem prihajajočem dnevu vašega življenja.

| JANEZ ZAKŠEK

NARAVNA DEDIŠČINA

NAVADNI ŠKRŽEK (*UNIO CRASSUS*)

Navadni (potočni/debeli) škržek je sladkovodna školjka. Spada med mehkužce, ki so domorodni na območju Slovenije. Pojavlja se v potokih, rekah in na obrežjih jezer, še najraje na peščenem in gramoznem dnu v čistih tekočih vodah, obogatenih s kisikom. Lupina navadnega škržka je dolga od 4 do 7 cm, lahko tudi do 11 cm. Vrh je pomaknjen proti sprednjemu delu lupine. V sklepu, torej v notranjosti, so dobro razviti zobje. Lupina je debela, koničasto jajčasta, dolžina je manjša od dveh višin. Škržek ima močno ovalno lupino, temnorjavo ali črno.

Je enospolnik. Samica izloči veliko jajčec, ki se zadrže nekoliko časa v medškržnem prostoru. Iz oplojenih jajčec se nato razvijejo ličinke, ki jih strokovno imenujemo glohidiji. Ličinke imajo posebne naprave za pritrjevanje. S temi se pritrjuje na kožo ali škrge rib in nekaj časa živijo tam kot zajedavci. Ko zapustijo gostitelja, se preobrazijo v mlade školjke. Vrsta, ki sama ne more plavati proti toku, se tako seli po vodotoku navzgor, saj čas izleganja ličink sovpađa z drstno migracijo rib po vodotokih navzgor.

Ta školjka je na seznamu zavarovanih vrst Republike Slovenije označena s kategorijo E (prizadeta vrsta). To je kategorija ogroženosti, v katero se uvrstijo vrste, katerih obstanek na območju Republike Slovenije ni verjeten, če

bodo dejavniki ogrožanja delovali še naprej.

Navadni škržek je izjemno dober indikator za ugotavljanje biološke kakovosti vode. V času pred industrializacijo je bil škržek v slovenskih rekah in potokih precej pogost, nato je skorajda popolnoma izginil. Onesnaženost vodotokov je namreč glavni vzrok za izginjanje škržka. Danes smo lahko veseli, saj se zopet številčnejše pojavlja. Kljub zgoraj napisanemu naj kot žalostno zanimivost dodam, da smo v soboto, 10. avgusta 2013, na območju Kostanjevice na Krki opazili množičen pogin školjk. „O poginu so bile obveščene pristojne inšpekcijske in ostale službe,“ so zapisali na Regijskem centru za obveščanje Brežice.

NAVADNI GABER (*CARPINUS BETULUS*)

Navadni ali beli gaber je drevo, ki zraste do 30 m visoko in doseže premer do 1 m. Ima obokano ter okroglasto krošnjo. Deblo je zasukano in sivo, lubje pa zaradi tega žlebasto s tanko skorjo. Ta je gladka in srebrno siva, v starosti razpoka. Listi so dolgi do 12 cm in široki do 5 cm z dvojno našaganim robom. Je vetrocvetka. Cveti aprila in maja, pri čemer so moški cvetovi združeni v mačice, ženski pa so socvetja. Plodovi so oreščki s trokrpim krovnim listom, ki dozorijo oktobra.

Beli gaber uspeva na bogatih, svežih in zmerno vlažnih tleh, ki pa ne smejo biti zbita. Najdemo ga tudi na poplavnih tleh (Krakovski gozd). Dobro prenaša senco, saj je sencodržna vrsta. Iz istega razloga velikokrat raste v spodnjih plasteh

gozda. Razširjen je po skoraj vseh Sloveniji. V skupni lesni zalogi ima 6,1-odstotni delež.

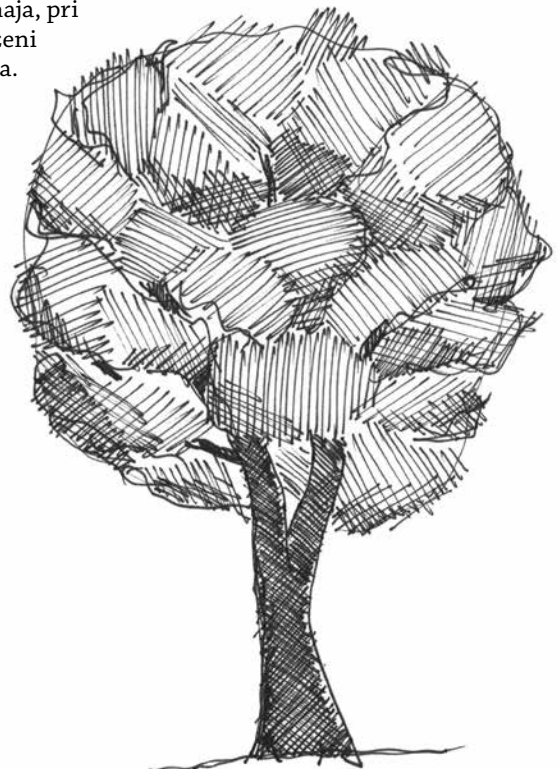
Poleg belega gabra je slovenskih gozdovih razširjen še črni gaber (*Ostrya carpinifolia*). V Istri in na Krasu je razširjen kraški gaber (*Carpinus orientalis*).

Les belega gabra je trden in žilav, a slabo obstojen in težko cepljiv. Uporablja se za kurjavo in za izdelavo delov nekaterih glasbil, lesene vijake, kegle in ročaje za orodje, krogle za balinanje in podobno.

Navadni gaber lahko uporabimo za živo mejo, saj dobro prenaša obrezovanje. Uporablja se tudi kot okrasno drevo ali bonsaj, znanih pa je več različnih sort. Kot zanimivost povem, da najdebelejši gaber v Sloveniji raste v Zaborštu pri Kostanjevici na Krki in se imenuje Kuharjev navadni gaber. Ima obseg 470 cm in višino 15 m.

V Sloveniji je po podatkih Statističnega urada 318 oseb z imenom Gaber, 660 oseb s priimkom Gaber in 13 naselij z imenom Gaberje.

| ALJA PINCOLIČ

| ILUSTRACIJE: TOMAŽ KUPLENIK

BUDIMPEŠTA

EDEN OD OBJEKTOV KULTURNEGA CENTRA MILENARIS | FOTO: **GORAN MILOVANOVIĆ**

Čeprav sodi Budimpešta posredno, kot nekdanja prestolnica Ogrske, v venček naših nekdanjih glavnih mest, je v kolektivni zavesti ne nosimo kot eno pomembnejših turističnih destinacij. Razlogov za to je prav gotovo več, eden verjetno tudi ta, da kljub vrhunski turistični ponudbi in relativni bližini (Budimpešta je konec koncev od Kostanjevice na Krki oddaljena le nekaj kilometrov več kot Dunaj, in nekoliko bližja kot Beograd) ne premore tako organizirane turistične infrastrukture na državni ravni, ki bi načrtno utrjevala turistično promocijo v tujini, kot to denimo več kot uspešno počneta sosednji Avstrija, pa tudi Hrvaška (precej Budimpešte je denimo prelepljene z velikanskimi podobami Dubrovnika). Kljub vsemu je Budimpešta, ki danes po neuradnih podatkih šteje preko 2,5 milijona prebivalcev, evropski biser vreden ogleda. Pri Lonely Planetu so jo letos denimo uvrstili med 10 najboljših evropskih popotniških destinacij, kar se vidno pozna tudi pri gneči turistov v mestu. Nekdaj dve ločeni mesti Pešto in Budim povezuje reka Donava, na njenem širšem obrežju pa kar mrgoli stavb izredne arhitekturne dediščine. Oba

dela mesta povezujejo številni mostovi, med njimi je najbolj znan Széchenyjev verižni most (Szécheny lánchíd), ki je najstarejši in velja za prvi stalni most na Donavi, ki je povezoval Regensburg s Črnim morjem. Skozi zgodovino je odličen primer uporabe in pomena mostu, ki je vsekakor veliko več kot samo točka prehoda iz ene strani mesta na drugi breg. Na njem se konec tedna skozi celo poletje vrstijo prireditve, ki dosežejo svoj vrhunec 20. avgusta ob največjem Madžarskem prazniku, dnevu Sv. Štefana. Ob vznožju mostu na Budimski strani stoji vzpenjača, ki vas popelje na Grajski hrib (Várhegy), kjer se nahaja nekdanja kraljevska palača in mnoge druge glavne mestne znamenitosti (tam je še danes tudi urad predsednika države) in je bil leta 1987 vpisan na UNESCO-v seznam svetovne kulturne dediščine. vzdolž Donave sledi Gellértov hrib (Gellérthegy), najvišja točka Budimpešte z monumentalnim spomenikom svobode, ki je delo Zsigmonda Kisfaludy Strobla, po legendah naj bi se na hribu sestajale vse madžarske čarovnice. Hrib je znan tudi po umoru škofa Gellerta, ki je kralju Štefanu pomagal pri spreobračanju

njegovih ljudi v krščanstvo. Na drugi strani verižnega mostu, v Pešti, se ob bregu Donave bohoti v neogotskem slogu zgrajena zgradba Parlamenta, od tam se po znameniti ulici Vaci, se sprehodi vsak turist v Budimpešti, zavije tja do čarobne stavbe Bazilike sv. Štefana ali največje Sinagoge v Evropi, ter tako poveže najbolj obiskane točke Budimpešte, vsekakor pa ne gre prezreti Muzeja sodobne umetnosti (Szépművészeti Múzeum), z eno najbogatejših likovnih zbirk v Evropi, odlično urejenega živalskega vrta poleg katerega stoji tudi zidana arena Nacionalnega cirkusa, ki je s svojim delom začel že daljnega leta 1891 in je vreden ogleda. Po napornih pešačenjih po mestu se kot naročen prileže obisk še ene od starodavnih tradicij Budimpešte, ki izvira iz rimskih in kasneje tudi otomanskih časov, termalnega kopaljšča, ki so izjemno popularni in jih kar mrgoli po mestu.

Toda vse te znamenitosti lahko najdete v najbolj običnih turističnih vodičih, sama pa bi kot primer izjemno dobre prakse rada opozorila na dve lokaciji, ki si bosta zaradi originalno izpeljane ideje v prihodnosti prav gotovo priborila mesto v te vodnike. Prvi je kompleks kulturnega centra Milenaris park, ki se nahaja za Grajskim hribom, oddaljen dobre pol ure hoje. Gre za zapuščeni industrijski objekt površine 35 000 kvadratnih metrov (nekdanja tovarna Ganz Electrical), ki je preurejen v dobro obiskani moderen kulturni kompleks z raznimi razstavnimi dvoranami, gledališčem in galerijami, ki jih povezuje izjemno urejen parkovni kompleks z ribnikom, ki spominja na japonske vrtove in odlično umeščenimi skulpturami v njem ter enim najbolj domiselno ustvarjenim otroškim igriščem, kar sem jih kdaj videla. Igrišče tematsko temelji na junaku iz znane madžarske ljudske pravljice Zöld Pétru, otroku revnih dninarjev, ki se na koncu poroči s kraljično. Z izjemna strukturo igrišča otrok ob igri utrjuje tudi kulturno dediščino, saj ga pravljica (sicer žal samo v madžarskem jeziku) spremlja napisana na umetelno izdelanih keramičnih ploščicah ob vsakem igralu. Igrala so ročno narejeni leseni kosi, ki sicer delujejo enako kot sodobna igrala, vendar nosijo v sebi elemente ljudske zgodbe, vsako igralo zase pa je hkrati tudi unikatna skulptura. Pri čudežnih vratih, ki se delijo na dva dela in omogočajo vstop tako odraslim kot otrokom nas pozdravi skulptura Zöld Pétra, ki pase dve svinji. Otroci ju zajahajo in se skupaj s Petrom odpravijo na potep. Ob volovskih

NEDELJKSA TRŽNICA V SZIMPLA KERT | FOTO: JANA MILOVANOVIĆ

preplet različnih vonjav značilnih madžarskih mesnin, izjemnih sirov, sveže sezonske zelenjave, peciva, zdravilnih in osvežujočih napitkov in podobnih dobrot. Tržnica deluje kot nekakšna zmes trga in restavracije saj mnogi med prodajalci poleg izdelkov, ki jih kupite in odnesete domov ponuja, seveda po izjemno ugodnih cenah, že pripravljene jedi na pladnjih, ki si jih lahko privoščite kot pozen zajtrk ali obilno opoldansko malico. Na svoj račun bodo vsekakor prišli tudi tisti, ki imajo radi papricirano hrano, ki je zaščitni znak Madžarske. Ambient nenadkriljive fuzije mladinske urbane kulturne scene ter ekološke živilske tržnice vam bo dodatno podkrepila še živa glasba, običajno so to kakšne lahkotne jazzovske improvizacije. Tako lahko s vsemi čutili doživite kakšnega okusa je življenje. Ker je čas krize dodobra nagrizel tudi Madžarsko in seveda tudi Budimpešto, se poleg omenjenih dejavnosti ob nedeljah tam dogajajo tudi karitativne dejavnosti, saj organizacija zbira hrano za revne, na svojem dvorišču pa na ta dan kuhajo tudi kosilo, običajno v obliki enolončnice, za katerega plačaš po svoji vesti in zmožnostih. Tudi to bi lahko označili kot alternativno dejavnost, ki mogoče nakazuje smer iz krize. Torej če podpirate pravično trgovino, direktno prodajo ponudnikov hrane končnemu kupcu in s tem podporo lokalnim kmetom, če radi vsrkavate čarobnost mestnih tržnic, ali pa želite dopoldan preživeti v lahkotnem prijateljskem vzdušju ob dobri glasbi, potem je Szimpla Kert pravi kraj za vas.

| JANA MILOVANOVIĆ

vpregah, vitezi, velikanskih ribah in različnih čarobnih vrtalkah in brlogih skupaj iščejo pot do gradu in kraljične, ob tem pa je potrebno »premagati« ali pa se poigrati ob mnogih unikatno narejenih igralih-skulpturah. Prostor s svojo originalnostjo privablja množico obiskovalcev in bi lahko bil izjemen primer dobre prakse, ki bi ga lahko implementirali tudi v Kostanjevici na Krki. Imamo prostor in znanje, imamo veliko število izjemnih zgodb vezanih na prostor, imamo obilico lesa in dobro tradicijo rokodelskih mojstrov v lesu in nenazadnje imamo tudi najstarejši delujoči kiparski simpozij na svetu, Formo vivo, ki ustvarja prav v hrastovem lesu. Imamo torej vse, le povezati bi jih bilo potrebno in narediti atrakcijo, ki bi privabljala mnoge v Kostanjevico na Krki. Druga lokacija, ki jo želim omeniti kot primer dobre prakse in je sicer bolj primerna v močno urbaniziranih področjih je prav tako revitaliziran industrijski objekt, ki je bil namenjen za rušenje, danes pa je pomemben alternativen prostor kulture z močno noto upoštevanja trajnostnega razvoja imenovan Szimpla Kert. Že v svojih začetkih izpred dobrih desetih let precej spominja na kompleks ljubljanske Metelkove, saj poskuša na inovativen način predstavljati predvsem tisto avtorsko umetnost, ki je izven mainstreama, poleg tega pa je, kar je izjemno pomembno, od samega začetka tudi nekakšna

inkubatorska točka 'zelenih' projektov temelječih na sonaravnem razvoju. Zaradi njihovega delovanja se počasi transformira celotno okrožje Erzsébetváros. Eden pomembnejših projektov je prav gotovo poizkus neposrednega povezovanja lokalnih ekoloških proizvajalcev hrane z urbaniimi potrošniki. Tako se vsako nedeljo med 9. in 14. uro prostor alternative prelevi v ekološko zelenjavno tržnico, ki je v vseh pogledih nekaj posebnega. Če se znajdete v Budimpešti v nedeljo, se odpravite tja čim prej in na tešče. Čakal vas bo omamen

VITEZI, KI ČUVAJO KRALJIČNO | FOTO: GORAN MILOVANOVIĆ

VSEGA SMO KRIVI STARŠI ...

V naših lokalnih časopisih sem prebral novico, da svetniki niso upoštevali pobude župana, da se našemu priznanemu igralcu, krajanu Branku Jordanu, podeli priznanje Mestni prstan. Ta se podeljuje ljudem, ki pripomorejo k večji prepoznavnosti našega kraja.

Bistvena razloga za nepodelitev sta bila, da je premlad in da je premalo storil za naš kraj, obrobna pa, da živi zunaj Kostanjevice in da na Facebooku ni navedel, da izhaja iz našega kraja. Takim očitkom so se čudili tudi zunaj naše občine, saj poznajo delo in dosežke našega Branka.

Pa pojdemo po vrsti. Glede očitka, da je premlad, so soodgovorni njegovi starši, saj so ga prepozno spočeli. Če bi se podvizali vsaj kaka 4 leta prej, bi bila možnost, da do priznanja pride, večja. Morda ne bi bil deležen Severjeve nagrade in številnih drugih priznanj, prstan pa bi morda le imel. Morda je bila to tudi zadnja priložnost, saj je napovedana možnost zmanjšanja prevelike-

ga števila občin. Ob očitku Brankovim staršem sem se moral ugrizniti v jezik. Tudi sam sem postal oče z 28 leti, moja sinova sta stara 35 in 30 let, vnukov, ki bi lahko bili kandidati za nagrado v pravi starosti, pa od nikoder. V hudi stiski zaradi te nevarnosti sem obema poslal sporočilo: Takoj začeti delati vnuke, drugače jih bom naredil sam. Drugi očitek, da je premlad naredil za naš kraj, je precej bizaren. Branko kot igralec ne more nastopiti niti v našem neobstoječem kulturnem domu. Dogajanja in čudni dogovori naših občanarjev okoli gradnje novega kulturnega doma so znani. Bojimo se, da bo Branko prej v pokoju, preden bo lahko nastopil v njem. In če je hotel pokazati svoj razkošni igralski talent, je moral pač tja, kjer gledališča imajo. Pa to ni samo Brankova težava, skoraj vsi iz njegove generacije so si morali poiskati delo zunaj našega kraja, nekateri tudi v tujini. Končuje se drugi mandat, pa se ne morem spomniti, ali je naša občina

sploh kaj prispevala k večjemu številu delovnih mest. Vsakič, ko grem mimo šole, pomislim, kam bodo ti otroci šli. In Kostanjevica bo postala kraj tečnih starcev, kamor me že zdaj uvršča moja žena.

Da ne živi v Kostanjevici, je popolnoma logično, saj tu nima kaj delati. Bencin je drag, čas pa predragocen, da bi ga zapravljajal za vožnje.

In še zadnji očitek, da na Facebooku ni objavil, od kod izhaja. Z ženo sva malo pobrskala tudi drugje in zelo malo ljudi objavlja tudi ta podatek. Facebook je neke vrste družaben kotiček, kjer se „srečuje“ veliko ljudi, ki jim ta podatek ne pove kaj dosti.

Precej nas je, vključno z županom Pustoslemškom, ki menimo, da je Branko vsekakor pravi za to priznanje. In v naših srcih mu ga podeljujemo. Brez asistenc stroгих svetnikov naše občine.

| ZDRAVKO PETRIČ

DRUŽBA BUTAN PLIN ZA VEČJO VARNOST MLADIH KOLESARJEV OTROK V SPODNJEM POSAVJU

Družba Butan plin v maju s podelitvijo nagrad najboljšim udeležencem zaključuje projekt družbene odgovornosti „Varno na kolesu“, namenjen ozaveščanju javnosti o ogroženosti mlajših generacij v cestnem prometu. Vseslovenska akcija, ki je nadaljevanje dolgoletnih donacij odsevnih teles otrokom v vrtcih in osnovnih šolah, je bila tokrat namenjena učencem in učenkam osnovnih šol, ki v tekočem šolskem letu opravljajo kolesarski izpit. Med učenci 18 sodelujočih šol so v razpisu sodelovali tudi učenci OŠ Sava Kladnika Sevnica in OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki.

Družba Butan plin že vrsto let z različnimi dejavnostmi skrbi za okolje, v katerem deluje, ter izkazuje posluš do ranljivejših skupin, kamor nedvomno sodijo tudi otroci v prometu. V okviru donacij odsevnih materialov najmlajšim ob začetku šolskega leta so od leta 2008 skupaj podarili že več kot 10.000 kresničk in o varnejši udeležbi v prometu osvestili več kot 8.000 otrok.

Naloge v projektu Varno na kolesu,

katerega cilj je spodbuditi zavedanje o ogroženosti mlajših generacij kolesarjev v cestnem prometu, so obsegale različne oblike ustvarjanja in učenja o prometu in varnosti v njem. Šola je med ustvarjenimi izdelki izbrala najboljšega ter ga posredovala v ocenjevanje strokovni komisiji. Člani slednje so skupaj s predstavniki podjetja Butan plin zmagovalne šole obiskali v prvi polovici meseca, ko so jim predali zaslužene denarne in praktične nagrade. Za trud, kreativnost in poučne stvaritve pa bodo nagradili prav vse sodelujoče, zato so z odsevnimi materiali in zvezki razveselili tudi šole, ki so sodelovale v Spodnjem Posavju. Najboljši izdelki so bili vse do konca maja razstavljeni v prostorih hale A v BTC Cityju.

Mentorica OŠ Sava Kladnika Sevnica, ga. Darinka Jeraj, je povedala: „Naši učenci opravljajo teoretični del kolesarskega izpita že v 4. razredu, praktični del pa v 5. razredu. In prav s projektom Varno na kolesu smo pridobljeno znanje in vsebine varnosti v prometu kot kolesarji še nadgradili. Prav tako na šoli deluje

prometni krožek, s katerim se udeležujemo tekmovanj na tem področju, saj se nam zdi pomembno, da otroke čim bolj pripravimo na nevarnosti v prometu.“

Mentorica OŠ Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki, ga. Mateja Kosovan, dodaja: „Varno na kolesu“ je razpis, katerega vsebina in teme se dobro podajo k pripravi na kolesarski izpit, prav tako so se teme dale vključiti v različne predmete učnega procesa. Ker je tudi za nas varnost otrok v prometu pomembna, sodelujemo v projektu Policist Leon svetuje, s policijsko postajo in s svetom za preventivo Kostanjevica.“

Projekt Varno na kolesu s svojim namenom in vsebino nadaljuje z osveščanjem otrok in odraslih o večji vidnosti in posledični varnosti otrok kot ranljivejše skupine v prometu. Ob vzgoji in pomoči pri oblikovanju načel, ki jih bodo kasneje prevzeli kot odrasli udeleženci v prometu, v Butan plinu verjamejo v dolgoročni uspeh dobrega dela in se tudi v prihodnje zavezujejo k dejavnostim, ki bodo prispevale k večji varnosti otrok.

IN MEMORIAM

MARJANI ZAJELŠNIK

Jecljam: „Ah ne.
To ni mogoče. Pomota ...
Nisem vajena ...“
Dan se sladko nasmehne:
„Življenje je prekratko,
da bi se česa navadili.“
(Neža Maurer)

Res je eno življenje prekratko, da bi se lahko navadili na trpljenje, žalost, izgubo.

V trenutkih, ko je bil ves kostanjeviški otok odet v pomladne sanje, kot je dejal naš nekdanji ravnatelj Lado Smrekar, ko je bilo povsod čutiti radost prebujanja, brstenja, smo onemeli ob novici, ki jo vedno znova težko sprejmemo. Odšla je naša draga sodelavka Marjana, čisto tiho in preprosto se je umaknila od naših hitenj, borb, vzponov in padcev. Vsi, ki smo bili njeni sopotniki dolga leta, bi rekli, da ji to nekako ni bilo podobno. Kot da je nenadoma odkrila nov vrt, nove širjave, posute z rumenim regratovim cvetjem, za katero se je bila pripravljena sprehoditi neskončno daleč, kot da je nenadoma odkrila školjko, polno hrepenenja, ki jo je zvalila v svoj objem s šumom morja in z obetom romantične glasbe, kot da jo je začaral biser s svojim slepečim sijem, da se je vdala in pristala v nekem novem, mirnem zalivu.

Sedaj nas verjetno spremlja tam zgoraj ter se veselo in optimistično, kot je znala samo ona, muza nad nami in nas prešteva:

- 32 generacij učencev, ki jih je znala vedno navdušiti za vsako delo – za zavijanje knjig v knjižnici ali za urejanje šolske okolice, za branje literature ali za izdelovanje prazničnih dekoracij, za sestavljanje verzov ob valeti ali za zgodovinske bitke in potovanja po zemljevidu;
- gleda na nas, sodelavce, in spet zmajuje z glavo nad pomankanjem veselja v zbornici, nad našimi zabavami, ki nikakor nočejo biti več tako sproščene kot takrat, ko jih je še organizirala ona, čudi se našim mrkim pogledom in ne more sprejeti naše otopelosti, hitenja, izgovorov, da ni časa ...
- spremlja svoje znance – koliko lepih spominov se je spletlo v vseh teh letih, ko je živela med Kostanjevico in Krškim, koliko nepozabnih večerov v tem ali onem hramu, ob glasnem smehu, pesmi in njej tako ljubem kolu ...
- nežno spremlja žalost svojih prijateljev – kaj vse smo doživeli: prve pogumne spuste po snežnih strminah, skromne počitnice v šotoru, pesem ob tabornem ognju, krompir v žerjavici, divje spuste s čolni po Kolpi, sladke pristanke v tem ali onem zalivu, prešerna slavlja ob povečanju družin, veselje ob prvih korakih naših otrok, težko pričakovane rojstnodnevne zabave, navdušujoče novoletne ognjemete ...
- ponosno se ozira na svoja otroka – toliko skrbi jima je namenila, toliko noči je prebedela ob njunih prvih boleznih, toliko radosti sta ji prinesla ob življenjskih uspehih, toliko prijateljskih in materinskih pogovorov se je zapisalo med njimi ...

Vedno težko sprejmemo spoznanje, da je potovanje naših najbližjih končano, prav nič nam ni v tolažbo, če rečemo, da je pravzaprav tisto, kar ob tem koncu v resnici šteje, pot, ki so jo zarisali, spoznanja, s katerimi so obogatili naša življenja, in spomini, s katerimi so nas obdarili.

Nešteto je tistih, skozi katerih življenja je šla naša stanovska

kolegica Marjana, se nas dotaknila in v nas pustila globoke sledi.

Bila je ena izmed peterice mladih, nadebudnih, skoraj revolucionarnih učiteljev iz šolskega leta 1980/81, ki so se s pedagoškim optimizmom in z veliko zagnanostjo pridružili trdnemu, strokovnemu kolektivu kostanjeviške šole. Kot učiteljica je s svojim odnosom do otrok, s svojim toplim, človeškim pristopom znala vzpostaviti pristno, prijateljsko vez s skoraj vsakim domom med sanjavo Krko in gričevnatimi Gorjanci. Učiteljskega poklica nikoli ni jemala kot delo, kot službo, ampak predvsem kot poslanstvo. Pravzaprav nikoli ni strogo ločevala med pedagoškim in drugim delom na šoli, pogosto smo ji rekli „deklica za vse“. Bila je učiteljica z veliko začetnico, kar pomeni, da je prestopila prag, ko je svojim učencem dovolila, da so bili del njene življenja, da so ob njej rasli, brez predsodkov jim je pustila, da so prepoznali njeno nasmejeno lice ali zaznali žalost ... Biti učiteljica z veliko začetnico pomeni tudi, da drugim dovoliš, da jemljejo, kar je v tebi najboljše – kajti vedno znova veš, da ti le oni lahko dajejo mladostno vedrino, smeh in lepoto nepokvarjenosti. Znala se je razdajati za druge, jih navdušiti za vrednote, ki jim je bila pripadna, za malenkosti, ki so jo navduševale in ki jih je želela predati svojim naslednikom.

Mnogo smo ji ostali dolžni, mnogo bi ji morali dati, pa nas je vedno znova prehitela s svojimi rešitvami, s svojim širokim pogledom in neomajno voljo v življenje. Proti njej smo bili pogosto kot usahlo drevo, v katerem ni več sokov, kot suho listje, ki se brez življenja sprijazni z gnitjem ... Ona pa nam je dajala moč in pogum, nas navdajala z energijo in nas spodbujala. Odločno se je spopadala z vedno novimi izzivi in kadar so bili problemi težko rešljivi, jim je dodala nekaj trmaste vztrajnosti, da jih je lahko premagala.

Ob naših zadnjih srečanjih je kljub vsem težavam nosila s seboj toliko sonca v očeh in toliko upanja, da smo skupaj z njo verjeli, da se ne more zgoditi, da ne more še oditi, da preprosto ne more izgubiti bitke ...

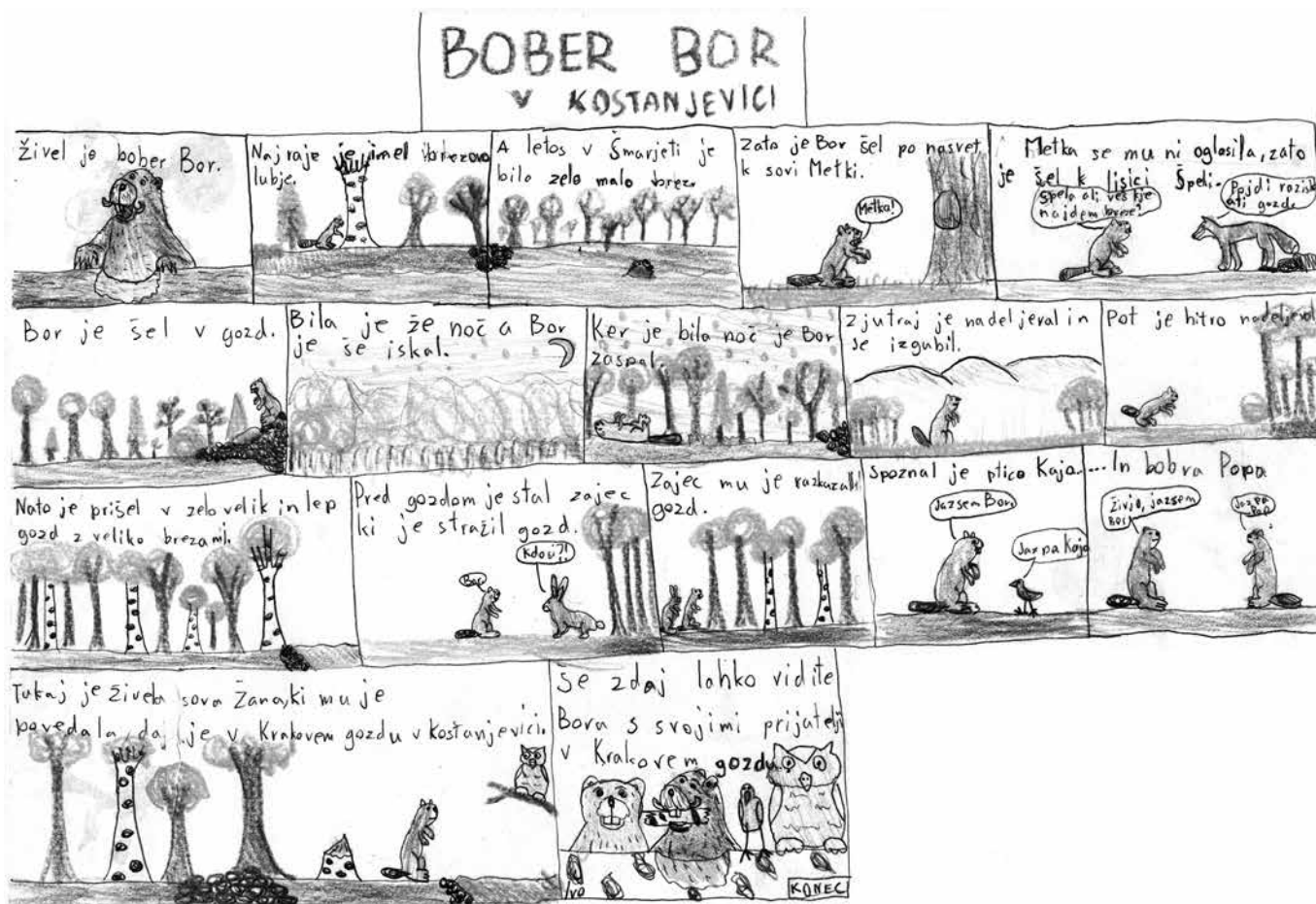
Marjana je zapustila obilo neizbrisnih poti, ki jih je vredno nadaljevati, in sanj, ki jih je vredno sanjati. Za vse, kar je prinašala v našo sredino, za vse, s čimer je napolnjevala in vzgajala generacije učencev in bogatila svoje sodelavce, smo ji dolžni besede iskrene zahvale.

Zapustila nas je, a vendar za vedno ostaja z nami in med nami. Nikoli ni hlepela po samoti, vedno si je želela biti v živahni množici ljudi, čutiti njen tok in nalezljivo moč ... A če je sedaj našla svojo školjko na njej tako ljubem belemrodu, drobno školjko z neskončnim morjem v sebi, školjko z negotovostjo širnih daljin, vemo, da jo bo naselila s svojim biserom življenja in jo zasidrila v mirni pristan brez večnega ritma plime in oseke, ki je ne bosta mogli nikoli več premetavati sem in tja. Tam jo bodo nekoč našle naše roke, da jo ponovno stisnejo v objem ...

Hvaležni smo ji, ker nas je tolikokrat opomnila, naj se ustavimo, naj živimo polno in se veselimo majhnih, drobnih stvari, naj izkoristimo vsak dan in vsak trenutek – zase, za druge, za nasmehe, za drobiž, s katerim lahko nekemu obogatimo težke trenutke.

| V IMENU OSNOVNE ŠOLE KOSTANJEVICA NA KRKI RAVNATELJICA MELITA SKUŠEK

Ivo Jakovina 19.5.2013

ŽELITE PREPEVATI? – VABLJENI K MINIBUSU

Ti je všeč filmska, zabavna in pop glasba?

Vabimo te, da se pridružiš Vokalni skupini Minibus, kjer pojmemo za dušo in pojmemo zato, ker nam paše. Vadimo ob petkih zvečer v OŠ Jožeta Gorjupa v Kostanjevici z vodjo Mojco Jevšnik.

Kontakt: 051 437 566 (Helena) - po 15.uri.

Veselim se prepevati v tvoji družbi!

MINIBUS | FOTO: ARHIV TURISTIČNO DRUŠTVO STOPIČE

SANJE

Čuki

Program prireditev - september 2013

11. 9. ob 18.00	Predavanje prof. dr. Žive Deu in predstavitev razstave Arhitektura domov znanih Slovencev.	Lamutov likovni salon
13. 9. ob 20.00	Plesni večer z brezplačnim plesnim tečajem družabnih plesov, Športno društvo Tmt	Gostilna Kmečki hram
14. 9. ob 16.00	60 – letnica Ribiške družine Kostanjevica na Krki, Ribiška družina Kostanjevica na Krki	Na ribniku pri ribiškem domu
15. 9. ob 15.00	Pa zapojmo eno po ... malenško Društvo podeželskih žena »Pod Gorjanci«	Na Mihelčevi domačiji, Malence 12
22. 9.	KVATRNA NEDELJA	
28. 9. ob 19.00	Jurka Zoroja-flavta in Anja Gaberc - harfa KONCERT	Galerija Božidar Jakac - nekdanja samostanska cerkev
29. 9. ob 9.00	Srečanje Landstrassa, Kolesarsko društvo Landstrass	Parkirišče pred Osnovno šolo Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki

Program prireditev - oktober 2013

4. 10.	Dan odprtih vrat podjetja RESISTEC	
5. 10.	Srečanje oražnovcev	
11. 10.	Afganistan - pogovor z Martinom Štefaničem	
12. 10.	Dobrepoljska vandranja	
20. 10.	Jesen na Tamalem plac	
21. 10.	Komemoracija v počastitev spomina na padle talce	
25. 10	Razstava ročnih del	

Več o prireditvah na www.kostanjevica.si
Organizatorji si pridržujejo pravico do spremembe programa prireditev